



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Saxonia || Et || Metropolis || Alberti Crantzii || Historici
Doctiss. Sacrae || Theologiae & Iuris Canonici Doctoris ||
celeberrimi, ac Ecclesiae Ham-||burgensis quondam
Decani**

Krantz, Albert

Coloniae, 1574

Saxoniae Liber Octavvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11453

SAXONIAE
LIBER OCTAVVS.

CAPVT PRIMVM.



Fridericus Imperator per ea tempora, ad quod venerat, quod intendebat, quod pontifex cupiebat, quod omni Christianismus expectabat ut exequeretur, properaturū se promisit: Constitutumque est vēr̄is tempus ad conueniendum Brundusij, quo ex portu tunc soluere est pollicitus. Pontifex Gregorius ex Anagnia Romā reuersus, cruce signatos, qui in orbe Christiano multi erant, ut ad diem conuepirent, missis quaque versum tabellarijs, admonuit. Cōuenit verò ingens multitudo, quorum genere & potentatu præstantior fuit Hassia ex Germania Landgrauus. Ver autem iam plenè exactū erat, cum expectatus, requisitusque Fridericus, aegritudinem incidisse simulans, in Sicilia se continuit: Malo enim vir animo, mala mente nuncios, quod postea rescitum est, expectauit à Soldano Babyloniae redituros: cū quo fœdera, rei Christianæ perniciosissima, iniērat: quibus etiam respondebat clades, per eam inuecta moram in Christianos milites Brundusij desidentes: Nam superuenientia astita caumata, occidentales milites, præsertim Germanos, sub frigidiorē cœlo nutritos, grauissimis morbis affixerunt: quorum acerbitate multi intereriēre: In quibus, ut diximus, Landgrauus: plurimi languorem mortis simillimum inciderunt. Ad eum autem Landgrauij neci nuncium

nuncium Fridericus ex insperato Brundusium nauiga-
uit, ditissimiq; principis equos, arma, aurū, argentum,
& lautissimam supellectilem diripuit. Pontifex crebris
illum nuncijs, oratoribus, epistolisq; in profectio-
nem est annis impellere. Tunc verò, vt facta præda contentio-
nes declinaret Fridericus, tandem ad III. idus Augusti,
cum omni classe, Brundusio soluit: ceteri autem ad de-
stinatum in Acconem cursum, velis, remisq; ardentissime
contendunt. Fridericus noctū trirēmi dilapsus, Brundu-
sium est reuersus: quem sui omnes admoniti, eadem no-
ctē sunt sequuti. Ad eam nauigantis Friderici famam,
mouens ex Gallijs, Iohannes socer eius rex Hierosoly-
mitanus, cum Berengaria vxore Bononiam vsque per-
uenerat, & ipse in Acconem Venetorum nauigijs traie-
cturus: Quem, audita Friderici perfidia, Bononiæ desi-
dentem, pontifex Gregorius, Romandiola & Exarcha-
tus Rauennatis gubernatorem, ducemq; instituit.

CAPVT II.

Contulerat iam se Acconem Christiana militia,
cū requisitum, desideratumq; Imperatorē Ger-
mani milites, qui postremò omnium Brundusio solue-
rant, in Italiam reuertisse primi nunciârunt: destitu-
tisque duce primario milites Christiani, incommodum
capere formidabant: nisi eos recreâset Corradini
mors, quondam filij Saladini: cuius filiorum tutor in-
ducias cum illis in duos annos petitas concessit. At Gre-
gorius pontifex, quàm primùm intellexit Fridericum,
omissa nauigatione, in Italiam reuertisse, malignū ho-
minem, confirmatis sui prædecessoris promulgationibus,
quantis potuit maledictionibus, est prosequutus. Ad quas
ilico est sequutus vxoris Friderici Iohannis Hierosoly-
ma regis filia obitus: cui Conradus puer filius, superstes
fuit.

fuit. Expectabant Christiani proceres per annum Friderici Imperatoris accessum: Tandem nauigatione ingressus, Cypro substitit, Senescallo militiae suae magistro cum copijs Ptolemaidam praemisso: non magis militiae Christianae causa, quam ut Soldani Babylonis conatus apparatusque inspiceret. Abiens autem Italia Fridericus, Rainaldum Teutonici generis nobilem virum, regni Siciliae reliquit administratorem, cum mandatis, ut pontificem, ecclesiasticosque omnes, velut aduersantes haberet: Isque domino suo satisfacturus, cum exercitu Marchiam Anconitanam est ingressus, & oppida ibi quadam occupauit: Perusinos autem, cum pertentasset ad rebellionem, promissa ingenti pecunia, frustratur. Vix Perusio reuersus pontifex, ubi diuū nuper mortuū Franciscum in catalogum sanctorum miraculis coruscantem asscripsit: cum Conradus Guiscardi alter Friderici satellites, in vallem Spoletanam duxit exercitum, quem Fulginatum coniurata factio introduxit: nec tamen diu ea urbs in rebellionem perdurauit, quod fidelis ecclesiae populus, & Conradum, & perfidos ciues eiecit. Interea Senescallus Friderici, in Acconem missus, multa Christianis ibi manentibus damna intulit: quos egregè cerneret ferre nocturna cum Soldano Babylonis colloquia: in quibus ipse aliquando fuerat deprehensus: Quamprimum tamen Soldani foedera satis habuit constituta, Fridericus ab illo accersitus, Ptolemaidam ad nauigauit: Nec mora, oratores Romam dimittens, absolutionem à pontifice reconciliationemque, compositis verborum lenocinijs, implorauit: Pontifexque, qui omnia rescisset, quae Senescallus in Asia commiserat, perfidia domini in oratorum facie exprobrata, petitionibus eorum dedit repulsam: & Templarijs, Hospitalarijsque, in Asia pro crucis honore militan-

militantibus, vt Friderico tanquam hosti publico fauores auerterent, iniunxit: Quamobrem Fridericus confusione & indignatione plenus, consultius sibi duxit in Italiam nauigare. Interim pontifex in Friderici per regnum duces misit exercitum, Iohannem Hierosolyma regem, è Romandiola vocans, malè in eos animaduertit. Iohannes autem rex in Romandiolam reuersus est, eo tempore, quo Fridericus in Tarentino portu, quem primum de nauigatione attigit, Neapolim anxius aduolauit.

CAPVT III.

Magister interim militiae Teutonicae Prutenorum, ibat Ptolemaidam, cum expeditione Brundusij coacta, quam Fridericus destituit: qui rem Christianam per inducias Damiatæ constitutas, perq; perfidiam Friderici torpescere videns, cum ipso Friderico redijt in Italiam. Et quoniam eius militaris Ordinis incidit mentio, primordia eius sunt nobis paucis attingenda. Cum Imperator primus Fridericus, magna illa in Asiam expeditione, aliquot in hostes per itinera confecisset feliciter prælia, & in Armenia mersus amni perijisset: exercitus tamen eius, & si videretur sine capite, ductu Friderici filij eius, accedente consilio Conradi cancellarij, cætorumq; in exercitu procerum, peruenit in terram sanctam: ibiq; rebus benè gestis, aliquandiu substitit: Perastatem, cum & regionis caumate, & aliquot non pauci vulneribus malè affecti iacerent, sine cura & respectu principum, ciues Bremenses, & Lubicenses, qui expeditionem auxerant, negocium subière pietatis. Prolatis enim velis de nauibus, tentoria in campis erexere: sub quæ qualicunq; causa agrotantes comportauere, curam illorum, vt poterant, agentes. Id conspicati principes

Mm 5 memo-

memorati, Fridericus dux, & Conradus cancellarius Herbipolensis episcopus, nec deerat Holsatia comes Adolphus eius nominis tertius, pietatis plenum opus collaudauere: Institueruntq; in vrbibus domicilia, quibus officium in pauperes plenius, quam in tentorijs, impleretur, primum fraternitatem pij operis ineuntes, inde etiam militarem ordinem inchoantes, deputauere ex fratribus, qui domi sedentes ministerium pietatis exequerentur: cum interim alij foris militantes, crucis Christi in perfidos tuerentur honorem. Eam quidem sacri ordinis religionem, Fridericus dux memoratus per Henricum suum germanum, tunc Imperatorem, apud sedem apostolicam, cui tum praerat Caestinus III. impetrabat confirmari: Fridericus autem II. Imperator, cuius nunc tempora attigimus, dedit illi ordini Teutonicorum beatae Mariae terram Prussiae, quae Polonis, Letuanisq; contermina est: vt fines ibi Christianitatis & tuerentur & amplificarent: Qui etiam postea in Liuoniam sunt propagati, cum milites ibi gladijs cruciati, suis viribus diffidentes, inuitarent fratres ordinis Teutonicorum, in illorum religionem se commiscentes: cuius ordinis tum (vt diximus) Magister in Italiam redibat cum Friderico Imperatore: quem etiam tum Imperator cum Messanenensi archiepiscopo Romam misit ad pontificem, vt reconciliationem & benedictionem pro eo impetrarent. Pontifex mitior, ac debuit, indicta Imperatori multa auri ingentis, ad sumptum proximi belli, quod sui excitarunt, absoluit, reconciliauit, ac Imperatorem deinde Romanum, regemq; Siciliae restituit. Terram etiam Imperator de Neapolitano regno amissam, noua inuestitura recepit.

CAPVT IIII.

Interim verò in Saxonia, Otto Brūswicccensis & Lu-
neburgensis princeps, agebat in carcere Zwerinensi-
um comitum: Henrico autem comite moriente, Gunce-
linus eius frater satis propendebat, potentem illum prin-
cipem laxare sine precio, vt magnam apud illum grati-
am iniret: Sed restitit dux Saxonie Albertus, qui in eius
captiuitate lucri partem habere ratus, nullo pacto la-
xari permisit, priusq̃ Hiddesacker ab Ottone illius do-
minio traderetur. Solutus vinculis Otto, multam à suis
ministerialibus pertulit rebellionem, quòd per lögauam
captiuitatem in contemptum illis venerat: cum & Mag-
deburgensis, & Halberstadensis pontifices, Imperatoris
(vt ferunt) voluntate, fouerent rebelles. Hoc aut̃ erat
illud tempus anni vicesimo octaui post mille ducentos,
cum rebus in Liuania staccescentibus, subita barbarorum
incurfione, arx Dunemunde capta, & omnes inibi reli-
giosi viri, non paruo numero, sunt oppressi, martyriòque
pro Christo coronati. Quo etiam tempore, vt diximus,
Papa Gregorius veniens Assisium, in conspectu maxima
multitudinis, quæ deuotionis gratia eò confluit, beatum
Franciscum canonizauit, his vsus verbis: Ad laudem &
gloriam omnipotentis Dei patris & filij & spiritus-
sancti, & gloriose virginis Mariæ, & sanctorum apo-
stolorum Petri & Pauli, & ad honorem ecclesiæ
Romanae, beatissimum patrem Franciscum, quem
Dominus glorificauit in calis, debito in terris obse-
quio venerantes, de consilio fratrum nostrorum &
aliorum ecclesiæ prelatorum, in catalogum decreui-
mus sanctorum adnotandum, & festum diem obitus
eius celebrandū. Statim cardinales, Te Deum laudamus
incipiunt, & populi voces laudes Christi excipiunt. Papa
de

de folio descendit, & cum cardinalibus sanctum corpus de tumba leuauit. Sunt qui scribant, Friderico Imperatori, cum in terra sancta esset, Soldanoque verba contulisset, Hierosolymam recuperauisse: quam, ut aiunt, Imperator in vigilia Pasche nudis pedibus ingressus, in templo Christum adorauit, & Bethlehem Nazareth, cum ceteris Galilææ oppidis, in deditioem receptis, in Siciliam maturasse. Sed ea narratio apud me fidem non habet, quod peregrini, qui tum ibi militabant, nihil horum retulerint, nec à disertissimis authoribus vlla eius rei mentio est: quam proculdubio, minima scribentes, non præterissent silentio: Hoc facile crediderim, Imperatorem sub conductu Soldani loca sancta inuississe deuotionis gratia, sed in deditioem recepisse quis crederet? Per hoc autem tempus Albertus Liouienensis episcopus, qui Rigam urbem primus communiuit, è seculo migrauit, vicesimonono post mille ducentos: & Bremensis ecclesia, iure suo vsa, magistrum Albertum Bremensem Scholasticum in episcopum constituit: Sed Rigenfes canonici alium quendam Nicolaum elegerunt: diu, fuit altrinsecus, coram iudicibus impetratis à sede apostolica, disceptatum. Tandem Papa Bremensibus silentium imposuit, pro sua (ut dicitur) voluntate. Postea anno quadragesimosexto idem Albertus, à Papa Innocentio IIII. apud Lugdunum ciuitatem Galliarum tunc agente, legatus in Prusiam & Liouiam est missus: & sequenti anno, defuncto Iohanne episcopo, residentiam obtinuit in sede Lubicensi, per annos sex: demum factus archiepiscopus Rigenfis. Hoc etiam tempore Adolphus comes Holsatiae, postquam terram suam recuperauit, artem firmavit ad Albim fluuium prope Hamburgum, cuius nulla hodie extant vestigia: eo crediderim in loco,

quo

quo ante illū rex Dania ibi fortalitiū erexit: Perma-
net loco nomen, vt vrbs Nouāicus dicatur: tunc extra
urbem, nunc velut in medio conclusus: Tanta est facta
vrbi accessio.

CAPVT V.

Annus erat tricesmusquintus post mille ducētos,
cū Imperator Fridericus tertiam duxit coniu-
gem Angliæ regis germanam, & mense Augusto nuptiæ
celebrantur Moguntia. Ibi pater filium suum Henri-
cum regno destituit, quod grauiter & implacabiliter
patrem offendisset: eumq; in Calabriam misit asseruan-
dum, vnde nunquā rediit: Ibi quoquē Otto dominus
Brunsvicensis & Luneburgensis dominium omne su-
um posuit in manus Imperatoris: qui renouato titulo,
ducatum inde erexit, quem inscribi iussit Brunsvicen-
sem, deq; illo Ottonem inuestiuit, primum eius tituli du-
cem: nec enim post tempora destituti aui sui Henrici
Leonis, vllus erat ducatus in Saxonia, præter eum, quem
destituito Henrico memorato, Bernardus accepit, & ex
eo nunc tenet filius Albertus. Otto iam dux renouata
quæstione in urbem Bremam, quam auus eius aliquando
possedit, eam cingit obsidione: & extortis inde pecunijs,
incendijsq; multis factis, rediit: Arcem Ottersberge
quidam ab ecclesia captam duci tradunt: Sed anno se-
quenti, facta inter episcopum & ducem reconciliatione,
quadam feuda donantur ab ecclesia duci: & communi
vtriusq; consensu, Horneborg & Ottersberg arces euer-
tuntur: quod alteram teneret archiepiscopus: alteram
verò dux, in alternum præiudicium. Proximo anno bea-
ta Elisabeth in Mersburgum translata est, præsentē Im-
peratore, multisq; principibus, & infinita hominū mul-
titudine. Per quæ tempora, cū à memoria I. Friderici
duraret

duraret ciuitatum Lombardia colligantia, Imperator illam rumpere conatus, vrbes eius liga non compotes, sibi deuinxit: Mediolanū, Brixia, Mantua, ac maior Romandiole pars, in his quae ultra Padum ad nos sunt: Verona, Vicentia, Padua, & Taruisium Imperatori relictantur, quibus vrbs Veneta conspirauit: In Friderici partibus Cremonenses, Bergomensesq̄, Parmenses, Regnenses, Mutinenses, & in alpihus Tridentum persistebant: ceterae vrbes & oppida Lombardia ac Romandiole, Marchiaq̄, Taruisina, pro varietate fortuna sauebant alternis. Cumq̄ Imperator ex Germania magnum duxisset exercitum, prima Verona, Ecelini viri nobilis opera, concessit Friderico: Inde Mantuanū ingressus agrum, oppida minora cepit, diripuit, & incendit: & Cremonam circumsedens, nouem mensibus apud eam est moratus: ex qua cum esset moturus, obsidendam sibi Mantuam comminatus, flexit in itinere ad Vicentinos: qui ex improviso circunuenti copijs, iniērunt deditiois consilium. Ea q̄ fretus occasione Fridericus, dū vltro citroq̄, commeant oratores, vrbs dolo captam, solenni Calendarum Nouembrium die, diripuit, atq̄ incendit: ad eam tātisper moratus, quoad populatur exercitus, deuasatq̄ Paduanum propinquum agrum: in Taruisinos duxit, circumsessamq̄ cepisset vrbs, nī Patauinus, immissio milite, subuenisset. Dum autem in Taruisina obsidione agit, rescijt Henricum filium, paternam abominatum in ecclesiam impietatem, foedera cum bello socijs Lombardis constituta habere, quorum primores regni Germaniae fuere suasores. Itaq̄ veritus, nē ducenti aduersus filium proceres populiq̄ Teutonum aduersarentur, impudentia vsus inaudita, pontificem per nuncios orauit, vt in filium maledictionem distringeret: Pontifex, vt videtur,

detur, fœderis ignarus, concessit literas apostolicas, quarum vi regno subditi Alemanni, patri in filium paruerunt: Vnde factum est, vt antè filius in Apuliam relegatus, tunc à patre iubetur (vt ferunt) interfici. Cruentum Imperium, quod suis visceribus non parceret.

CAPVT VI.

Pontifex autem de Friderici in Italiam reditu apparatus certior factus, Gregorium Montelögum sedis apostolicæ protonotariū ad illum misit, orans, obtestansq; vt si pacem ecclesie vel potius Iesu Christi, si suam ipsius beneuolentiam, quæ proximis diebus in fauore aduersus filium, & vxoria dispensatione, testata fuerit, tanti faceret, quanti sanè Christianus princeps facere deberet: constituta cū Lombardis ab auo suo fœdera, quæ Henricus pater inuiolata seruauerit, impleret. Et cum assensum præstare Fridericus videretur, misit pontifex vnum in breui post tres cardinales: quire infecta, seu potius exasperata, Viterbiū sunt reuersi. Pontificem namq; magis, quàm Lombardos, Fridericus anhelabat deprimere. Priusquàm autem cardinales Lombardia discederent, Fridericus in Montemclarum duxit Brixianorum oppidum, & expugnatum, direptumq; incendit: Brixianos deindè cū non posset trahere in suas partes, duxit in Mediolanenses, qui cum exercitu & impedimentis illi in itinere occurrerūt: pugnatū est vtrinque animis ardentissimis, & spe neutrobique inferiore. Sed quàm primum sanguinem effundi, cadentē sive vtrinque calcari cernerent Mediolanenses, acie plurimum sunt delapsi: quorum exemplo quoq; socij populi, vias in patriam ducentes, vel notas ingrediebantur, vel stantes in acie proximos ita interrogabant, vt viderentur

impendentem perniciem expauescere. Itaq³, quod ple-
 rung³ assolet, factum est, vt maior pars minorem, exer-
 citatiorq³ rudem superaret: melioresq³ è Mediolanen-
 sium populo, & sociorum auxilijs, quos pudor & virtus
 in pralio continuit, partim cecidère, partim ad Corroci-
 um conglobati, Friderico praesenti, exhortantiq³, sese ar-
 mis depositis permisère: in quibus Venetiarum ducis fi-
 lius, Mediolanensium potestas, & copiarum ductor pri-
 marius fuit. Nec cessit Friderico victoria incruenta,
 tam multis è suo exercitu interfectis, vulneratisq³, vt po-
 tiundi Mediolani spe posita, quæ haudquaquam tenuis
 apparebat, Cremonam redierit: vnde Venetum Pisas, &
 indè in Apuliam misit, vbi in vinculis perijt: Et sub ipsum
 victoriae nuncium, Paduam allatum, non mediocriter se
 commouit Ecelinus vrbis dominus in Azonem Estensem.
 Pontifex autem arma spiritualia distrinxit in Frideri-
 cum, excommunicatione in illum ad diem cæne Domi-
 ni promulgata, & omnibus iurifurandi religione solu-
 tis, qua Imperij, regniq³ ratione, tenerentur adstricti:
 Cuius rei nuncium tertia die Pasche adiens ecclesiam
 accepit, cum Paduæ apud Ecelinum ageret: Eius tamen
 rei fama Paduam totam prius peruaserat. Iussit autem
 suarum magistrum epistolarum, magna vt in illa atate
 facundia virum, sermonem habere ad populum, suis lau-
 dibus, suisq³, de Rom. ecclesia, deq³ Summo pontifice me-
 ritis redundantem: & tamen exercitu, tum in palu-
 stem Venetorum regionem ducere iusso, ipse frendens
 praecessit. Itum est in sancti Hilarij monasterium, & ter-
 ra omnis Veneto subdita, Patauino contigua agro, vix
 sustinuit operientem se Romani Imperatoris exercitum.
 Superueniens interim à Venetijs cymbarum sagittarij
 plenarum multitudo, quæ aquas, sicut equites terram,
 com-

compleret, Fridericum re infecta redire compulit. Indè
verò crescentibus per Italiam malis, tota in commotione
per tempora Friderici permansit.

CAPVT VII.

Saxonia interim sub Ottone Brunswicensi, & Al-
berto Saxoniæ ducibus conqueuit: Adolphus etiam
comes Holsatiæ rebus benè gestis in prouincia, cum filiam
suam Abel duci Sleswiccensi nuptam tradidisset, ipse
cum vxore, deuotionis gratia militaturus, se contulit in
Liunioniam cum expeditis. Hic prorsus locus aperit, non
esse tertium Adolphum, qui regem Dania vicerit, quiq;
in Liunioniam ad militiam sit profectus: nam is hoc tem-
pore, si vixit, non erat minor octogenario: cuius pater ad
sexagesimum quartum fuit casus apud Demynum, cum
ipse puer esset. Idem verò iste Adolphus post duos an-
nos reuersus, cum ageretur annus Christi quadrage-
simus post mille ducentos, rebus in Holsatia ad bonum
modum constitutis, cum filij eius duo, Iohannes & Ger-
hardus, studijs literarum Parisio inseruirent, tertius
Luderus admodum paruulus esset, administrationem
terra permisit Abel duci genero suo, ipse ordinem Mino-
rum ingreditur, die Hippolyti in Hamburgo, cum duo-
bus militaribus de Ghikow. Hic tum erat feruor in diui-
nam religionem apud nobilitatem: Equidem nouitas rei
plurimum inuitauit: Deferbuit enim charitas in secu-
lo, deferbuit in religionibus alijs approbatis: quo fuit
conspicior nouus ille in diuina religione calor. Ferunt,
eundem Adolphum voto se adstrinxisse, cum immineret
hoc grande pralium in Bornehouede, vt si victoriam
parti sua permitteret altissimus, redderet se fratribus Mi-
noribus. Rebus quamprimum in terra constitutis, vouit,
& reddidit. Vbi sacram vestem accepit, in laicatu Do-
mino

mino seruiturus: coepit, vt erat literis satis eruditus, se-
 cum cogitare, si forte posset apostolica dispensatione ad
 sacros ordines peruenire: Eamq; cogitationem magis
 ac magis animo voluens, permittente Guardiano suo,
 iter inijt de more fratrum pedes, vrbem Romam inuise-
 re, simul & calentia loca de recenti memoria diui patris
 Francisci, in quibus adorare Dominum, maxima deuo-
 tionis pars fuit, visitare. Romam veniens, summo Peni-
 tentiario omnem causam detexit de integro: quid in
 effusione sanguinis, dum pr alijs interesset, egerit: patri-
 am repetens ditionem, & eam defendens, rursus aduer-
 sus infideles in Liuonia pugnans. Quae cum planè expo-
 suisset, apostolicam supplex dispensationem petiuit, vt
 ad sacros ordines permitteretur. Erat tum in apostolica
 sede IIII. Innocentius, summus ipse doctor, qui consilijs
 iurisperitorum nō multum indigeret, ipse omnium peri-
 tissimus: perpensa viri nobilitate, & diuina zelo religi-
 onis, simul etiam de communionem sacri ordinis, quae tum
 gerebat, dispensationem promptus impendit, vt sacros
 ordines & sumeret, & vbi accepisset, etiam exequere-
 tur. Quo impetrato, omnia se regna mundi assequutum
 reputabat: Ita gaudio gaudens tripudiabat, quod in
 sortem Domini admitteretur, subdiaconatum in vr-
 be capiens: sacra deinde diui Francisci loca inuisti,
 à fratribus, qui tum locis praerant, perbenignè acce-
 ptus: Hic, inquit, sanctus orabat: hic stigmata
 vulnerum Christi promeruit: ibi visionem vidit, illic
 alijs claruit miraculis. Haec cum oculis suis omnia illu-
 strasset, multum vbique lachrymatus, valesfacto fratri-
 bus, in Holsatiam suam repedauit. Sacris deinde ordi-
 nibus per sua tempora alijs susceptis, primum altaris
 ministerium peregit in humilima capella, quam in
 pro-

profundissimo saltu fratres habuere, dum illac iter age-
 rent, ibi orantes: Deinde publicè Hamburgi in conuen-
 tu fratrum suorum Missam, cunctis collachrymantibus,
 peregit. Virum in seculo aliquandò nominatissimum,
 nunc in abiectissima veste mendicantem: & ad altare,
 diuinum officium celebrantem, mirati: Hæc est, inqui-
 unt, mutatio dexteræ excelsi. Quis enim alius ex tam
 glorioso milite seculi faceret tam humilem peditem
 Christi? Monasterium sui ordinis, ipse manibus multa
 molitus, in oppido Kÿl, vbi nunc requiescit, curauit eri-
 gere: Eleemosynas suorum quondam subditorum hu-
 militèr poscens & accipiens: Curauit quoquè ecclesi-
 am in terra Aldenburgensi, quæ noua dicitur, erigere, in
 honorem Diui Antonij fratris sui ordinis: quauis re-
 rum ignari, patrociniū deriuent ad Aegyptium Anto-
 nium. Cùmque multum sollicitè laboraret in erectione
 dicti monasterij in oppido Kÿl, ibat ostiatim, lac in hy-
 driam mendicans, vt haberent operarij & fratres, quo
 inter laborandum per æstum reficerentur. Media iam
 platea, vbi declinare iter non poterat, ibat hydriam ba-
 iulans lacte plenam: & cùm obuios habuisset filios
 sublimes in equis, comitum more secularium, passus est
 humanitèr aliquid, vt rubore cœperit perfundi: Sed ille
 infremuit, & robur mentis aduocans, cùm adhuc in
 conspectu essent filij, hydriam leuatam super caput euer-
 tit, sese totum à vertice lacte perfundens, dixit q̄: Infe-
 lix erubisti Christi pauperiem, baiulare lac in mani-
 bus, nunc vel in capite ostende quid portaueris. Quis
 non iure miretur tantam humilitatem, patientiam,
 fortitudinem? Vixit autem in religione annis qua-
 tuordecim, peruenitque ad annum Christi sexagesi-
 mumprimum, tumulatus sub lapide quadro in cho-

ro fratrum in oppido memorato. Indè verò redeuntes, exequamur quæ in medio fuere tempora sub Imperatore Friderico secundo.

CAPVT VIII.

Imperator interim Fridericus à Papa multis ex causis excommunicatus, quas in bulla declarauit, diu permansit in sordibus. Explicuimus autem causas in Metropoli, & quid indè Imperator cardinalibus rescripserit. Pontifex verò sollicitauit archiepiscopos & episcopos, vt Imperatorem excommunicatum cunctis denunciarent: sed episcopi Teutonia, nè hoc fieret, supplicarunt, veriti tyrannidem eius. In Francia autem, Anglia, & Dania, denunciabatur sine timore: Quæ res interim inualuit, vt cum Imperator seuitia modum non poneret, crucem etiam in ipsum, quasi Christo perfidum Papa faceret predicari. Indè etiam principes electores, ad alium eius loco surrogandum, commonuit pontifex. Sed diu restitère, expectantes, si fortè admonitus Fridericus respiceret. Quo tempore maior etiam timor incubuit Christianismo de Tartaris gente Scythica: qua more veterum nationum sinibus suis egressa, populatur provincias, etiam Christianas. Nam diuisis agminibus, alij Orientem, alij Occidentem inuasere: qui Poloniam Rusiamque oppugnantes, latissimos illos Sarmatia campos, quos vsque hodiè tenent, occupauerunt. Cessere illis Poloni Rusique de aridis campis, vbi nulla fruges, sola pecora valent. Pastoralis enim populus Tartari, qui lac concretum, cum sanguine potat equino: quod multò antè scripsit Virgilius de Gelonis. Singulare Dei flagellum, de inundationibus populorum per terras, & quod à vetustissimis temporibus corrigendo orbi Deus immisit. Imperator interim, cum Papa concilium prelatorum

latorum euocasset ad succurrendum terræ sanctæ, reuocatis cardinalibus de sua quæque legatione, omnes vias terræ marique occupauit, & itinerantes ad urbem, captos protraxit in carcerem cardinales, episcopos, prælatos, nobiles, doctos, cuiusque generis & ordinis, ab orbe Christiano ad summum pontificem missos oratores. Doluit Christianissimus tantum esse vulnus in visceribus, ab eo præsertim, qui tueri omnia susceperat, & sacramento se adegit: cum interim Turci & Saraceni premerent Christianos in terra sancta, & Tartari noui hostes Polonis, Vngarisque imminerent. Sed Imperator non quieuit, partium studia in Italia excitans, cum nascerentur noua illa nomina factionum, quæ in hodiernum vsque durant: cum studiosi ecclesiæ, Guelphi: Imperatori autem fauentes, Gibellini vocitentur: à germanis fratribus, vt putant, initia ducentes, quorum Guelph ecclesiæ, Gibel Imperatori militabat. Sub qua de imo tartaro nata dissensione, Italica ciuitates, per tot annos tumultuantes, miris circunuectionibus, & veriginoso circuitu implicite, implacabili odio sauiunt in inuicem, nescientes quidnam ea in re insequantur. Non modò enim signa bellica habent aduersa, sed colores, terræ fructus, habitus corporum: ipse hominum incessus, digitorum concrepitus, & oris hiatus, suam habere partium significationem. Brixiani, Bergomensesque, allium, cuius apud eorum plebem frequens est vsus, quo scindas modo, plurimum à ratione partium existimant interesse: Auditumque aliquandò est, fuisse in Bergomensium montibus, qui aduenas ex Calabria, Apulis'ue, aut Hetruscis, viatores hospitio receptos, allium, quod suo ipsius hospitis iudicio, in nucleos natura distinctos, diuidi oportu-

it, gladio scindentes, tanquam diuersarum partium interfecerint.

CAPVT IX.

Fridericus postquam suos ubique notos habuit, eorum qui aut diuersarum censerentur partium, qui neutris vellent consentire, expugnata oppida, locaque populatus est, & diuersarum partium patria pulsos, omnes in suam redegit potestatem: Nonnullos euestigium interfici, quosdam effosis oculis in Apuliam relegari, quosdam per diuersa cruciatuum genera ad mortem usque fecit laniari. Et Pisani interea praesentia Imperatoris animati, tanto fauore animis tumefacti, nihil aequè annisi sunt, quàm vt Genuenses aliqua insigni clade afficerent. Armauerunt classem triremium vltra centum, aded etiam milite ex Friderici copijs sumpto refertam, vt & celeritati pondus, & pugnantibus obsuerit pressura. Sed hoc tum inter se Itali: Fridericus autem pontificem & ecclesiam fatigabat: cruce signati ipsum, aliquando se opponunt venienti: properant namque etiam, vt portas murosque vrbs Roma perirumpere, amplissimo exercitu cruce signata cohors cominus est congressa: Ad cuius conspectum aded territus, aded in furorem vesaniamque est commotus, vt captos ad se viuos perducere cruce signatos, in prima ipse pugnantis acie, exclamauerit. Inde perductos ad se Romanos, partim quaternis ad crucis formam perfodit vulneribus, partim caput in crucis modum quadrifariam scidit, partim fronte eadem ferro cruce reddidit insignitos: Clericos verò detonsam in vertice coronam, ferro casim in crucem vulneratam (vt dicebat) iussit ornari: quorum vnus inflictum vulnus nimis patienter tolerare visus, in palarum cumulum funiculo est pertractus: &

eum benedicere ac laudare Deum perseueraret, igni supposito est crematus. Eam cum vidisset Fridericus populi Romani constantiam, tertio quam aduenerat die, morens frendensq³, & omnia vrens deuastansq³ in itinere obuia, transit in Campaniã: vnde breui post duxit Beneuentum: quam urbem, partim dolo, partim vi captam direptamque, dimisit mœnibus immunitam: Et in Picentes delatus, Ascalim obsedit: in cuius fortiter resistentis agro, vastitas est magna commissa. Inde in Romandiolos ducere cupiens, Aetium filium, Sardinie regem, agitandis sibi de Piceno aduersantibus, subigendisque, dimisit: A quo adolescente, patri similimo, direptiones vbiq^{ue}, incendia & vastitates, sunt commissa: vt quicquid resistere est ausum, ad calamitatem sit maximam perductum: Cum tamen miræ sint, & raro aliàs audita crudelitates, quas per id tempus Fridericus exercuit in legatos, per regnum Sicilia, ecclesiasticos: quos multos archiepiscopos, episcoposque, partim occiderit, partim carcere tenuerit, partim relegauerit: in quibus Catanensis fuit episcopus, à quo ille ab infantia fuerat educatus.

CAPVT X.

Cum interea pontifici satis, supraque, esset, eius cauenti insidias, rem ecclesiasticam reformare: Eo enim tempore decreuit pontifex, Salue regina, certis diuinæ rei horis addi, campanasque ad Eucharistia confectionem, & laudes Virginis Dei genitricis, speciali oratione in matutinalibus celebrari: quibus ecclesiasticis institutis, rerumque suarum saluti necessarijs, fuit intentus. Nam Iacobum Columnam Prænestinum episcopum cardinalē, in Franciã, & Ottonem Montisferratensem marchionū genere oriundū, in Angliam,

misit oratores, praesidia afflictis ecclesiae rebus oraturos. Ea quoque dum curat pontifex, Friderici rem in Sicilia administrantes, in nullum sacrum locum magis saeuerunt, quam in monasterium Casinense diui Benedicti: aurea cuius & argentea vasa fregerunt, quae Fridericus conflata redegit in nummos: & monachis inde vi ac conuicio turbatis, satellites sunt in habitationem ruinaeque praefecti: & quod impietatem auget, Saracenos adeo fouit Fridericus, ut eos mercede conductos, magis quam ceteros Christianos in militia charos habere sit visus: praeterque arma tractantes, multos ex ea barbarie amplius per Italiam & Siciliam honoribus & magistratibus euexit. Eiusque gentis amore in Christianos usque adeo est debacchatus, ut Luceriam Apulia ciuitatem, eiectione populariter Christianis, Saracenis dederit habitandam: cuius facti memoria inde ad posteros peruenit, quod diu Luceria Saracenorum sit appellata. Quacumque autem ratione sit factum, pietate in Lucerinum episcopum, vir alioqui scelestus, est usus: quem cum Christianis duodecim permisit episcopium inhabitare. Sed legem in regione promulgauit, qua Saracenos adeo voluit saluos esse, ut contententes cum illis, impune occiderentur: caesorum autem Saracenorum questio, si captus non esset, qui vim attulerat, in vicine regionis populos haberetur: quae aris summa, ac totidem capitum supplicio punirentur. Quin etiam alia impietate atque insania, ut Saraceno non magis sibi militanti, quam in Africa agenti commodaret, est usus: qui forma praestantiores per Siciliam mulieres, & suum Italiae regnum, concupitas virgines, a parentu sinu matronasque, a maritorum complexu rapi, & passus fuerit, & curauerit. Tunc in Africa regis fratrem, baptizari volen-

volentem Panhormi, prohibuit: Eadem ratione tentum, ne Romam ad pontificem accederet. Creuit Friderici pertinacia: & interim Gregorio defuncto Celestinus senex sufficitur: quo intra vicesimum diem moriente, cardinales qui in vinculis erant, protestantur, ne se absentibus fieret electio: quæ res vacationem præstitit sedis apostolicæ per menses viginti: Cum periculum esset, ne Fridericus omnia perturbans, urbem Romam, capite carentem, caperet: Fauentiam diu obsessam accepit deditam: Inde in Bononiam agmina conuertit: Studio literarum eam priuauit, quod tum primum est Paduam translatum: Et cum potiri vrbe non speraret, peruastato agro, duxit in Mutinenses, atque Reginenses: Nec diu apud eos moratus, sola agrorum vastitate contentus, abiuit: præsertim cum pperaret ducere in Parmenses, à quorum nonnullis, Placentinorum tradenda ei vrbs spes erat oblata.

CAPVT XI.

Secundus iam annus fluxerat latæ in Fridericum excommunicationis: quo in tempore sedis apostolicæ nulla aut tenuis erat authoritas, aut minima fuit potestas, Gregorio ad postremos sui pontificatus annos, varijs afflictis persecutionibus, & sede ipsa postmodum per tantum temporis vacante. Qua tempestate Balduinus Imperator Constantinopolitanus, & cæteri Latini, in Romania agentes, meliora quæque amiserant: aded vt de retinenda Constantinopoli desperarent: quam sæpè apparuit in Græcorum potestatem redituram, nisi proprio Veneti impendio succurrissent: Non erat apud eos obscurum, auxilia Christianis frustra expectari, aut peti posse, quibus mittendis Romani pontificis deesset & opera, & authoritas. Dedit itaq; Balduino, sicut plerisque laboran-

laborantibus, ingenium necessitas, qui Raimundo comiti
 Tolosano sociatus, in Italiam est delatus, primumq; sic
 debuerant, ipsi principes adiērunt Fridericum: Is enim
 Parmam urbem à factione suarum partiū introductus,
 aduersarios numero plures, quàm sui erant, eiecit: hiq;
 populariter Placentiam commēarunt. Impetrarunt ve-
 rō Imperator & Raimundus à Friderico, cardinales
 pralatosque Amalphitano carcere liberari, fore polli-
 citi, ut illis ad collegium perductis, ad optatissimā pon-
 tificis electionem veniretur: cum quo ipsi coram Imperij
 & ipsius Friderici iurium, & solidæ pacis haberent ex-
 actissimam rationem. Venientibus indè Roman Baldui-
 no & Raimundo, quicquid in vrbe fuit, cardinalium,
 pralatorum, curialium, atque Romanorū, obuium pro-
 dijt: Et quia missus Amalphim Friderici nuncius praece-
 serat, tertio principis Constantinopolitani in urbem ad-
 uentūs die, subito rumor urbem peruasit, liberatos car-
 dinales Anagniam peruenisse: Vnde non magis ex com-
 posito collegium eō accessit, quàm effusam omnem curi-
 am & Romanos primarios ciues est sequutū. Quō cum
 Balduinus Raimundusq; accessissent, ilicō de electione
 agi cēptū: quæ Iunio mense, quadragesimo quarto post
 mille ducentos, apud sanctæ Mariæ basilicam est cele-
 brata: Et Sinibaldus sancti Laurētij in Lucina presby-
 ter Cardinalis, Fiscæa comitum Lauania Genuensium
 gente, in IIII. Innocentium est creatus. Placuisse ferunt
 Friderici nuncijs apud Balduinum Imperatorem agen-
 tibus eius viri assumptionem, Friderico, omniū eius col-
 legij, & curiæ amicissimi: certatimq; Parmam dimissi
 sunt equites acceleraturi, à quibus lato Fridericus nun-
 cio afficeretur. Is autem mentis suæ conscius, fertur ex
 composito respondisse, Bonum se amicum cardinalem,

in acerrimū hostem Romanū pontificem permutasse. Ab Anagnia in urbem ut est reditū, de pace agi placuit: quæ cura Imperatorem Balduinum & Tolosanum comitem, aquæ ac ipsum pontificem cupientissimum, totos menses quatuor, die noctūq; exercuit, Friderici oratoribus, nūcīsq; per dies variatibus, & nulli sat formulæ, nulli oblata conditioni, sine scrupulo adquiescentibus. Et rescijt intere pontifex, Fridericum in eius caput cum Romanis ciuibus machinari.

CAPVT XII.

Huius quidem machinationis ea erat ratio constituta: ut accedens Ciuitatem castellanam pontifex, Fridericum ad se venturū expectaturus, in itinere caperetur. Quare veritus pontifex, nè si petitas negaret conditiones, cōiurati ad facinus in ipsa vrbe profilirent: & petita pacis conditioni verbo assensus, & diem sui accessus paucillū remotiorē ex formula constituit. Interea petitas à Genua triremes, ad Centumcellensem portum applicuisse certior factus, noctū adequitans, ad illas delatus est: & nauigans Genuam incolumis peruenit: vbi periculosissimā incidit valetudinē: ex qua cum conualuisset, ad Philippū regem in Franciam se contulit: Ingressum Rhodano amne aduerso, Franciæ regnū, pontificē Innocentiū rex summa veneratione excipi curauit, deduciq; Lugdunū: qua in vrbe cum conciliū celebrare pontifex cōstituisset, sua primū cōsuluit honestati: Quoties enim sermonē ad populū, homiliamq; habuit, quod vnoquoq; solēni die fuit, Fridericū alta inclamauit voce, illū admonens, ut ad ea respōdeat, quæ aduersū se p*ro* iuribus ecclesiæ cōsequēdis habeat, Lugdunū se cōferret: futurum protestatus, ut si nō accessisset, satisq; postulatis fecisset, ipse patrū veteri instituto conciliū conuocaret.

Cumq;

Cumque aliquot elapsis mensibus, nil ab illo responsionis haberetur, accersiti sunt ad concilium patres, de iure & consuetudine aduocandi: inchoauerat tunc sextus quadragesimus post mille ducentos annus: conuenerant vero maxima ex parte concilium iniri: cum Fridericus Thadæum Sinuessanum iureconsultum, & quidem prestantissimum, misit oratorem, omnia, ut postea constitit, disturbaturum: Cuius legationis apparens summa, & quam præ se tulit, ea erat: Fridericum de re sua, de que omni iustitia, coram patribus dicturum, breui affuturum: quem expectandum, & rogabat, & de iuris pontificij rigore, cum aduersantibus contendebat: Nec moram grauius pontifex patresque ferebant, quousque rescitum est, Fridericum Parmæ agentem, id maxime moliri enitique, ut Brixianos, Mediolanensesq; bello diu meditato paratissimus inuaderet. Erant pontifici in Parma vrbe consanguinei, & affines multi nobiles in regione primarij: quorum salutis ratione, dum fuit cardinalis, amicitiam cum Friderico seruauit: Eos nunc pontifex clam admonitos, iussit vel nudos Placentiam commigrare: Quod quam primum est factum, sententiam pontifex in Fridericum excommunicationis, depositionis, priuationisq; pronunciauit, omnibus iuramento absolutis, quo illi tenerentur: & potestate electoribus attributa nouum, quem vellent, principem deligendi. Ad eam nunciationem iracundia, cuius erat impotens Fridericus, adeo excaduit, ut profugorum pontificis necessariorum ades Parmæ, & villas rure speciosissimas, suaditus euerteret. Paulò post, à quodam, ut creditum est, multa in pontificis oppressionem pollicente suasus, Lugdunum accedere proposuit, mouitque Parma, comitatum ducens non armatorum magis, quam togatorum: qualem

qualem quantúmque post stantis Romani Imperij tempora, nullus aut domi habuerit, aut in itinere duxerit Imperator. Lombardia autem & rerum Italia administrationem Hencio filio, regi Sardinia commisit: ea iniuncta conditione, vt sese apud Parmam continens, quacunque ingruerent remotius agenda, per legatos ministrosque curaret. Iámque Taurinum Fridericus attigerat, cum Hencium pepulere Cremonenses, vt oblata Quintiani Brixianorum oppidi, furto aut prima oppugnatione, capiendi occasione, per suam ipsius solitam celeritatem diligentiamque vteretur: Sed illo haudquaquam impigriores fuere Parmenses patria extorres, qui Placentinorum allata populariter ope freti, ad recipiendam patriam sunt ingressi. Inerat Parme praetor Henricus Aretinus: cui, dicendo iuri à Friderico pridem imposto, Hencius in Brixianos ducturus, urbis, praesidijque regimen demandauerat: Isque à factionis Imperatoria Parmensibus impulsus, structa acie extorribus ad Tarum obujs cominus est congressus: & praelium hinc inde, viribus odio maiore, commissum est: in quo Henricus Praetor & praesidij primores sunt interfecti. Parmensium autem Friderico studentium, non magna magis, quam crudelissima caedes commissa fuit, minimoque postea negotio extorres in patriam sunt reducti.

CAPVT XIII.

Ingressum iam alpes Fridericum petendi concilij, quod Lugduni agebatur, gratia, auditus Parma casus, ad reditum traxit: futurum tantum existimauit, vt eo in Gallijs remotissimo, Parmensium, si incolumes mansissent, exemplo, multi de Italia rebellarent: vsusque est conatu, ceteris antehac omnibus maiore, copijs vniuersè contrahendis. Venit enim cum omnibus Marchia

chia Taruisana neruis Ecelinus: Aduenere ex Sicilia Apuliaq; Saraceni, & millium sexaginta copijs Parma est cincta. Praeuenerat autem consilio & prudentia, fragmentem Fridericum, etiam priusquam Taurino moueri posset, Gregorius Montelongus, apostolica sedis in Lombardia legatus, quem Innocentius pontifex Aquilegensis patriarchatu ornatum, apud Mediolanenses Placentinosq; iussit permanere. Eo curante, hinc Placentini, Mediolanenses: inde Bononienses, Ferrarienses, Regimini, Mutinenses praesidia immiserant Parmam celerrima, ut Fridericus illorum eruptionibus, penè quotidianis, agitat, castra remotius fuerit comunire coactus: Quae quidem castra, in magnum circuitum, fossa valloque, primum casu, & praeter intentionem munitissima, Fridericus in urbem aedificata, relinquere constituit: ut Parma, quam primum caperetur, funditus diruta, haec in eius locum suffecta maneret: nomenq; nouae vrbi Victoriae fuit inditum. Et tutelaris sanctus, de more Christiano martyr Victor, in basilica cathedrali est nuncupatus: Victoriniq; in ea vrbe monetata fuere dicti. Continuatū est postea duos ferme annos bellū atrox, variumq; & Lombardia ac omnium Italiae perniciosissimū: omnibus, quos per Italiam partium Gibellinae, & Guelphae labes infecerat, auxilia, non magis militum, quam pecuniarum, odio partium, utrinque contribuentibus. Et fuit vrbs Victoria, vario gentium & rerum inusatarum commercio ac multitudine frequentata: quod per singulos fere dies ex Africa, Mauritania, Asia, Aegypto noui homines, noua veste, nouis moribus sunt visi. Animalia etiam vidit vrbs Victoria, quae post theatrales stantis Romani Imperij ludos Italia non viderat: Elephantes, dromedarios, pantheras, leones, pardos, lynces, & vrsos albos.

Cum

Cum canes tunc visi, hinc magnitudine visusq; horribili, inde extrema pusillitate feruntur: Aues quoq; & rapaces, & cicures, Fridericus curauit, præter vsitatas in Italia multas: in quibus falcones, chilnonesq; astures, & gryfaldi albi, & quod eam decuit maiestatem, immensa magnitudinis barbati bubones fuere conspicui. Contra-
xitq; ed Fridericus, habitas prius, & tunc primùm captas, speciosissimas mulieres: quibus à spadonum grege custoditis, viridaria, vineas, hortos, & consitiones cum villis apud Victoriam urbem lautissimè procurabat. Qua tempestate, dum Tartari suis locis, & Grossoni Arabes Hierosolymam vastant, Papa expeditionem molitur in Asiam: Fridericus apud Parmam desiderat: res Germaniæ erant inquietissima. Nam electores Imperij, facta de Friderico priuationi innixi, Landgrauium Thuringiæ, Romanorum regem designarant, cognomento Rassen. Hic iuxta Herbipolim in Ascensione Dominica à Moguntino & Coloniensi archiepiscopis, & quibusdã principibus in regem assumitur: & subito crux à Moguntino prædicatur: & à proceribus multis expeditio in terram sanctam cum cruce assumitur.

CAPVT XIII.

Henricus Thuringiæ Landgrauius, aduersus Fridericū electus, anno sexto & quadragesimo post mille ducentos, apud Francfordiam anno proximo curiam indixit: Sed Conradus Friderici filius, quem pater post extinctum Henricum constituit regem per Germaniam sub se regnaturum, filius Iolæ, quæ hereditatem afferebat patri ac filio, vt reges Hierosolymorum dicerentur: is collecto exercitu, Henrico Landgratio, iam recens electo, occurrit, cum ad indictum ferretur conuentum: collatãque manu superior factus
Conra-

Conradus, copias Henrici dispulit, disiecit, & dissipavit: multis capitaneis ac nobilibus de exercitu captis. Ceperunt deinde, quibus ea displicuit electio, contemere Henricum, & irridentes, dicere regem clericorum. Papam tamen omnes principes Alemanniae, per legatos sollicitavit, ut Friderico & Conrado derelictis, Henrico parenter electo. Feruntur & litera tum exisse ab Soldano ad summum pontificem, quarum exemplar in Metropoli posuimus: cum tanto in Fridericum Papa ferretur animo & feruore, ut illi non modo Christianos, verum etiam infideles principes auerteret. Fridericus interea in obsidione Parmae, in noua ciuitate Victoria, securum se obsidere arbitratus, didicit, quid sit hostem per incuriam contemere. Postquam enim vi expugnandae spem abiicit, & fame illam in deditioem cogere est adnixus, multa truculentissimè sunt commissa: Captos namque diuersarum partium Reginenses, Mutinenses, Placentinos, Bononienses, atque Hetruscos, ante urbis Parmae portas promurali aequè truncari, lanarique, & balistis maioribus in urbem semiuiuos proijci curauit: nec à muliercularum pudore est temperatum, si quando paupercula in agrum delatae, Saracenorum & Friderici satellitum manus inciderent. Tandem anno obsidionis secundo propè exacto, Gregorius Montelongus legatus, & Philippus Vicedominus Placentinus ciuis, Lombardorum praesidio praefectus, oblata, quam diu expectauerant, occasione, sunt vsi: Sagittarij Germani & Saraceni, in magnum coacti numerum, ad Parmae portas fossasq; congregati sunt: id maximè adnixi, ut congregati ausos, aut si nulli aperuissent, stantes in propugnaculis quàm plurimos vulnerarent. Tum legatus praefectusque, structi in vrbe ordinibus, quanta maximè possunt celeritate,

erunt

erumpunt: nulla conficiendi sagittarijs, quod facile erat, mora adhibita: Id enim solum, quod constituerant, adnitebantur, vt urbem Victoriam ex improviso adorirentur: & in ea securitate, quam Friderici potentatus, & simul obfessorum Parmæ credita debilitas, iam diu præstiterant, viam, quæ à castris in urbem recta latæque ducebat, ociosi milites Friderici inermes deambulando compleuerant, Friderici exemplo, quem, qui interfuit, scortorum gregi, lasciuietem tunc per nemora, colluisse affirmat. Ortus tamen à sagittarijs ad prima eruptionis signa clamor, in viam subito, portamque relatus: quem accepta à furente vulnera, morietiumq; gemitus, & fugientium trepidatio, ingeminârunt, conuersus ad urbis Victoriam portam quàm frequentissimus fuerat. Sed inermes, visendi studio se inculcantes, hostem aduentare furentem, sanguinolentumq; conspicati, dum arma arripere properant, portam relinquere hostibus indefensam, & confugienti sagittariorū, aliorumq; inermium, immixtus globo hostis, eam ardenti animo tenuit occupatam. Nec mora, in omnes ad eam perducentes vias & vicos, pugnari truculentissimè cœptum erat: cum Fridericus, altero super alterum, portæ occupationem, & hostem vrbe Victoria potitum, nunciante, vnicam in fuga spem salutis arripuit: Qui præter alia accepta cladis damna, præter dedecus & ignominiam, aurea quoque & argentea, ac penè maiora, quàm Imperatoria, perdidit ornamenta: In quibus corona fuit mirabilis preciosissimæque iaspidum ornatu: Eam enim pondere ac forma maiusculam, quàm quæ capitis de Imperatorio nostri temporis more gestamen est, ad diuitiarū, quas certè maximas habuit, ostentationem, in cubili semper conspicendam habebat. Ditatus tantaprada, quam particulatim

culatim referre operosum fuerit, ecclesiasticorum exercitus, Victoria urbem gloriose deuictam, solo equauit: nullare magis alia damnandus, quam quod in humani sanguinis, non magis barbari, quam Italici, effusione modum excessit.

CAPVT XV.

Quo tempore, cum Iohannes & Gerhardus, Holsatia comites, filij Adolphi, iam fratris Minoris, de studio Parisiensi, cui iam supra biennium incubueram, non modico suorum desiderio expectati, reuenterentur incolumes, die Iouis, quae fuit octaua Francisci, cum maximo cleri ac populi tripudio sunt recepti. Terram quidem in tumultu, sub bellicis motibus inuenerant, rege Daniae Erico, fratrem suum Abel, qui eam defenderet, impugnante. Anno deinde proximo, Guncelinus Zwerni comes, & domini Dandalia, qui tunc regi militauerunt, aduersus Iohannem Holsatia comitem exhiberent pugnam, perueneruntque in Todeflo, (limes tum hic erat Holsatia, atque reliqua Dandalia) ubi comes ad tutandos fines suae ditionis, praesidium militum collocauerat. Sed fortiores uenerunt hostes, quam possent a paucis ibi ad custodiam constitutis militibus repelli. Capto ab hostibus oppidulo, quosdam etiam ex Holsatis defensoribus intercipiunt: nonnullos pertinacius resistentes cadunt: alios fuga sibi consulentes abigunt. Fratres ipsi Holsatiam & paternam omnem ditionem administraturi, in eam uenere sententiam, ut hereditatem partirentur, quando communibus auspicijs gubernare non poterant: Euenitque illis, quod solet de gubernatione dissidentibus, ut minime communi consilio in omnibus agerent. Igitur partitione facta, Iohannes natum maiorem Dandalia, (ea est ditio ex Dandalis olim capta) Gerhardus iunior, uelut paternam domum accepit
Holsatiam,

Holsatiã, Stormariãque. In Saxonia autẽ pro magna parte pulsus & castis Saxonibus, Adolphus secũdus Westphalos, Phrisios, Hollãdinos, Traiectenses, quod suo loco diximus, collocavit: Ea complectitur Aldenburgum, Lutkenburgum, Niestadium, vsq; in Trauenam: Inde Todeslo, Zegeberg, Plone, & quicquid medium hæret. Stormaria, à Stora flumine, ad Bilenam in orientẽ porrigitur: ab aquilone Saxoniã: ab occidente Holsatiã, à meridie Stormariã. Ea complectitur Reinoldesborg, Niemunster, Itzebo: & quicquid medium est, vsque ad Saxoniã & Stormariã. Stormaria verò insigne & vetus oppidum Hamburgum habet, ab olim quidẽ angustũ, nunc tribus, q̄ initio, partibus magis amplificatum, & opibus non in postremis. Sed hac etiam, quã nunc scribimus, etate, sola diui Petri parochia urbem faciebat: cetera accessere per tempora, palustribus locis ad Albim iacto fundamento firmatis, vt super edificaretur: Ea est diuã Katharina portio. Ab occiduo verò, prolatatis muris, includi cœpit non minima pars urbis, quã diuum Nicolaum habet tutelarem patronum. Nouissima accessit Iacobi ad orientem porrecta parochia. Gerhardus iniquam raturam partitionẽ, fratri cœpit inuidere, quod longè vberiorẽ suã accepisset ditionem: Questus est amicis, cum per fraternam cõmonitionem nihil impetraret: peruenitq; dissensio in apertum bellum: vt Gerhardus ope Alberti ducis Saxonie ac Lubicensium, arma extulerit in fratrem, obsidens oppidum Kilonense, de quo potissimum contentio videbatur: quod ipsum Iohannes teneret, cum potius Holsatiã deputandum videretur. Sed nihil ibi per arma proficiunt, reuertunturque sine fructu. Henricus intereã Romanorum rex electus, cum anno quadragesimo septimo finem viuendi se-

di fecisset, Papa Innocentius non cessauit Friderico nouum hostem opponere: misitq; in Alemaniā legatū Petrum Caputium cardinalem diaconum ad Velabrum: qui euocatis principibus electoribus, iuxta Coloniā, perfecit vt Wilhelmus comes Hollandiæ, vir impiger ad arma, rex Rom. eligeretur.

CAPVT XVI.

Vilhelmus Hollandia comes in Nussia rex Romanorū declaratur: Aderat inter multos principes, prelatos & nobiles, Iohannes comes Holsatia, & ab rege nouo pro more, cum multis alijs, cingulo militari decoratur, vt auratus inde miles vocaretur & esset. Quo tempore, cum in ecclesia multa pullularent hereses, perniciosissima quadam surrexit in Suenia, qua in summum pontificem & cardinales os aperuit, grauissime blasphemans, Friderici Imperatoris & Conradi filij causam iustificans. Multi in eam sentinam fluxere errores. Audebant dicere, apud summum pontificem nullam residere authoritatem: neque cardinales & episcopos, quod omnes vna labe Simonia macularentur, quicquam tenere à Christo potestatis: quodq; sacerdotes in mortali cōstituti, neq; ligarent, neq; solueret, neq; consecraret: q; nemo in orbe Christiano interdiceret diuinis officijs, quodque sine discrimine ea audirentur, & celebraretur impune. Et in sine sua p̄dicationis: Indulgentiam, inquit, quam annunciamus, nō à Papa confictam, non à prelati compositam, sed ex Deo omnipotenti vobis irrogamus. Conradus rex cum hostueretur predicatores, ipse penè incidit capitis periculum. Nam docti vndique viri, aduersus ista tam frivola & rustica dogmata cōtendentes, effecere, vt omnis nobilitas Conradum desereret, ipseque cogereur clam egredi de

procur

provincia. Interim *Wilhelmus* contenderat ad sui coronationem: sed *Aquensis* vrbs ita *Friderico* inhaerebat, vt non permitteret *Wilhelmo* primam ibi de more accipere coronam. Crucesignati in haeticos, oppugnaere eam urbem, vt compelleretur admittere principes solennia coronationis peracturos. Inde aggreiens rex, ripam *Rheni* legit, Imperij praedia in suam accipiens potestatem. Sed cum aliquantam ibi moram facerent, nec essent abundi commeatus, quibus regiam suam sustineret, magnificentiamq; dignam Imperio impleret, in *Hollandiam* suam est regressus. Inde tamen proximo reuersus anno, cum auctis viribus incederet, plura quam ante Imperij sibi iura vendicauit.

CAPVT XVII.

Interea *Iohannes Holsatia* comes, cum rex *Daniae* *Ericus* fratres suos insectaretur, pro *Abel* duce *Slesuici*, sororio suo, arma sumebat in regem, fratremque *Gerhardum* vocabat in communionem belli, adunatis viribus & auctis per *Bremensem* archiepiscopum. Dum autem illi magnis itineribus, ingentique apparatu, venissent in *Iutiam*, rex cum fratre iam in gratiam redisse videbatur: nec poterant, nec volebant, qui armati venerant, fratribus iam vnum sentientibus, se interponere: unde pacatum agmen reduxere. Sed anno deinde sequenti, cum recruidisset bellum inter fratres, nihil moratus *Iohannes* comes, iterum amicos ad arma vocabat. *Archiepiscopus Bremensis*, & *Simon Padeburnensis* electus, auxiliaria illi facile arma mittebant, procinctusque mouebat in *Daniam*. Obstitit illi proprijs in finibus arx *Reinoldesborg*, quae veteri memoria semper erat iuris *Holsatici*: sed auus *Iohannis Adolphus*, cum a rege *Kanuto* premeretur, nec aliter manibus eius elabi posse

posse videretur, quod suo loco diximus, arcem regi con-
signavit: eamque rex & magis communiuit, & viris for-
tibus infessam iussit custodiri. Tum vero Iohannes cum
comilitonibus acriter, animoseque cepit impugnare. Sed
cum interea rex Ericus factione fratris Abel (quod in
Dania diximus) interemptus nunciaretur, ipseque Abel
sororius comitum ad coronam vocaretur, proficiscere-
turque & coronaretur, facile reliquit Iohannes captam
oppugnationem, cunctis iam stantibus ad nutum sororij
eius, pro quo ipse cum amicis in regem Dania arma sum-
psisset. Wilhelmus autem Romanorum rex, iam magis
ac magis in regno proficiens, affinitatem principum in-
stituit inire, ductaque vxore filia Ottonis ducis Brunswic-
censis. Ea solennitas Brunswici peragebatur in palatio
Leonis, ipsa nuptiali nocte, qua fuit proxima diui Pauli
conuersioni, graue in palatio incendium exoritur, cum
omnes quieti se permisissent, incuria ministrorum: qui
paleis, foenoque, ignem incaute miscuerunt: penes rex
& regina sunt exusti: vix nudi extracti, periculum ena-
serunt: regina ducente regem viarum non conscium,
Sartores qui incendio causam incauti praeberunt, pri-
mi sunt exusti, perieruntque miserabiliter per impru-
dentiam.

CAPVT XVIII.

FRidericus autem Imperator, amissa Victoria nona
vrbe, cum multa (vt diximus) suppellectile & at-
mis, in Cremonensem agrum de fuga se contulit: nec
Cremonam rogatus accedere est ausus, maxime veri-
tus, quod facillime contingere potuit, ne populus tanta
clade, eius lasciuia atque imprudentia afflictus, penas
ab eo suppliciumque sumeret. Cremonensis enim militia
flos cum carrotis in vrbe Victoria amissus, & odio parti-
um, in

um, in primores quosque scuitum erat. Reparauit tamen breuè exercitum Fridericus, & in Placentinos ducens, monasterium sanctæ Columba secus Doninum oppidum demolitus est: Indè mouens in Hetruriam, Hencium filium cum parte copiarum in Fauentiam, Rauennatumq; prouinciam, vt in potestate, fideq; contineret, ire disposuit, iussitque. Hetruria penè tota, præter Florentiam, magis illi subdita, quàm partes sequi videbatur: Marchia quoque Anconitana illi parebat: nihil autem magis cupiebat, quàm exulcerati apud Parmam animi dolorem in opprimenda Florentia euomere: nec magni fecisset Gibellinam partem suam vnà perdere, quæ longè minor erat: Quod sciens pars vtraque, portas illi clausit: Oppugnans tamen obtinuit, vt pars sua, eiectis aduersarijs, dominaretur. Quod cum fieret, magna pars nobilitatis ad quosdam se contulit comites vicinos, cum quibus statim ab Friderico est oppressa. Hæc cum ageret Fridericus, accepit triste nuncium de capto à Bononiensibus Hencio filio: à quibus diutissimè ille tentus est. Fridericus indè in Apuliam mouens, morbo corripitur, à quo cum conualescere inciperet, à Mansredo filio, imposito ori puluino, oppressus à nonnullis memoratur: Alij Panhormi vita functum ferunt. Hoc constat, priusquam decederet, Mansredo filio principatum Tarentinum, cum quibusdam designatis vrbibus, quæ autè sub illum non pertinerent, donauisse: vt haberet egregius adolescens, formæ dignitate, & ingenij magnis & multis dotibus præstans, literis etiam imbutus, vndè auum traduceret: Timebat enim illi ab avaritia fratris Coradi, q; legitimo iure in omnia succedēs, minimū fratris notho permetteret. Sed ille, patre vita functo, aliorū fretus fauore, alibi vim obtedēs, ad regnū Siciliæ adspirabat,

rabat, & iam penè maiorem partem occupabat: cum diu expectatus Conradus rex, ex Germania descendens, recepit armis, quae ille pridem occupauerat: nec tamè diu supererat, veneno, vt apparebat, extinctus: reliquitque filium Corradinum, siue, vt alij ferunt, ex fratre Henrico nepotem, quem scripsit heredem. Sed nos, tumulto Friderico, in Saxoniam reuertamur. Erat tum annus quinquagesimus post mille ducentos, ad supputationem Eusebianam: Saxoniam enim debitores sumus ex professo: quanuis Imperatorum res non iniuria illi misceamus, quòd omnes indè ab Henrico I. Ottonis Magni patre, ad hunc vsque Fridericum, sanguinem traxerint Saxonicum. Indè sumunt, qui aiunt, praclaram Saxoniam domum annis trecentis & quinquaginta Imperium tenuisse. Ex illo enim tempore nullus est assumptus princeps, siue ex Francis, siue ex Sueuis, qui non Saxonica se domo prodysse gloriaretur: quod in Ottone I. ostendimus, qui Sueuiae filium, & Bauariae fratrem praefecit, Francisq; iunxit affinitatem, vt omnes per Germaniam domus illustriores, Saxonicum sanguinem cum laude testarentur.

CAPVT XIX.

Otto dux Brunsvicicensis, vnicum decus Saxoniae germinis, nepos ex filio Henrici Leonis, cui iam esset in procinctu eundi ad curiam Francfordiae indictam, quam & Wilhelmus rex principibus constituit, diem suum clausit extremum. Rex autem memoratus Ottonis gener, satis difficulter honorem Romani regni sustinuit, cum illi principes non parerent, & ab vicinis satitis cumulatè impugnaretur. Nam inter Coloniensem archiepiscopum, & eundem regem, tanta in oppido Nussia controversia vndeque exoritur, vt ignem Colonienses applicarent

carent regia, in qua rex mansitabat, ita vt rex ipse, cum
 apostolico legato penè conflagrassent. Comitissa Flan-
 dria per ea tempora cum rege similtatem de finibus pa-
 tria ditionis habebat: qua in apertū processit bellū, ita vt
 non contemnendas copias illa per mare mitteret in Hol-
 landiam. Sed rex venientes ita excepit, vt non se ve-
 nisse gauderent: Multos cepit, & pertinaciū resisten-
 tes cecidit, vt residui fugæ praesidium quaerent. Ad an-
 num autem à Christo quinquagesimum sextum post mil-
 le ducentos, rex cum vicinis Phrisonibus bellum gere-
 bat, in quos copias duxit expeditas, rusticum & iner-
 mem populum facile ratus sub iuga mittere: Sed eas
 sensit, quas non putauit, difficultates. Nam circumsu-
 sus ab hostibus, qui longis hastilibus transuolare fossata
 didicerant, quò equites peruenire non poterant, rex
 cum multis opprimitur: casumq; abscondunt in limo, vt
 ne hodie quidem sciatur, quo sit loco tumulatus rex Ro-
 manorum: Ità clari nonnunquam viri, obscuros exitus
 assequuntur. Vacabat perinde regnum, quod Italici ab
 Friderico ad Rodolphum Sueuum vacasse scribunt: nam
 mediorum principum nulla senserant arma: ita assueti
 Germanorum gladijs, vt viuere aut regnare non crede-
 rent, qui in prouinciam suam non bello detonarent. Sed
 in Saxoniam redeamus. Otto moriens, quatuor reliquit
 filios: Albertum, qui in honore ducatus maior natū pa-
 tri successit: & Iohannem, qui postea cum fratre parti-
 tur ditionem: Conradum Verdensem, & Ottonem Hil-
 desemensem episcopos. Quinque quoque filias ita collo-
 cauit, vt primam Albertus Saxonie dux: secundam Hen-
 ricus eius frater comes de Anehold: tertiam Landgra-
 uius Hassie: quartam Dænslaus Rugie princeps: quin-
 tam verò Wilhelmus Romanorum rex, coniuges habe-

rent. Vnde latè propagata est nobilitas domûs Brunswiccensis. Albertus autem dux congressus archiepiscopo Moguntino, per occasionem, quam infra memorabimus, cepit pontificem : quo captiuitatis vinculo laxari non poterat, priusquam à Richardo Anglico Cornubiæ comite, ad Romanum regnum adspirante, redimeretur, impenso magno ere, quod infra memorabimus.

CAPVT XX.

PER hac tempora trahebatur diuturnum bellum inter Ottonem de Brandenburgo marchionem, & Willebrandum Magdeburgensem archiepiscopum, Ludolphumq; Halberstadensem antistitem : quod bellum varia fortuna gerebatur. Captus ab Halberstadensi quâdò marchio, ingenti pecunia redemit captiuitatem, immò libertatem suam, quam bello captus amisit. Iterùm congressi alios habuere exitus : nam tum marchio fugauit vulneratum archiepiscopum : Halberstadensem etiam cepit, vt vicem illi redderet : Multi se interposuere principes, vt rem pacarent, nec poterant. Post diuturnam vexationē, duo diuersarū partiū milites solè pacem repererunt, excogitantes, quod multi inuenire non poterant : idq; placitum vtriusq; firmavit pacē. Nec erat marchio illis tunc viribus, quibus modò praditus manet, accedentibus modernis, de Francia, de Bauaria, non paruis ditionibus. Per idem ferè tempus, magnū hoc bellum gerebatur inter Odoacrem Bohemiae, & Balam Vngariae reges : magnis vterque apparatibus instruxere. Bohemo suppetias tulere Saxoniae principes : Otto Brandenburgensis marchio, qui in communionem eius belli traxit Albertum Saxoniae ducem, nepotem ex fratre suo, & Albertum ducem Brunswiccensem cognatum suum. Ferunt, centum millia fuisse pugnatorum in parte Bohemi : millia septem ferratorum, quorum cir-

am iumenta pro magna parte ferro tegerentur : Et tum constitit victoria Bohemo, multis Vngarorum ad vicinum pugna annem, cum ferrum fugerent, aqua interceptis.

CAPVT XXI.

Interim morte & Wilhelmi regis vacante Imperio, Alphonsus Castella Hispaniarum rex, & Richardus Cornubia comes, regis Anglia frater germanus, in vanam spem Imperij Romani sunt inducti. Alphonsus quidem, vt fauorem sibi Romana conciliaret ecclesie, duas Transpadanas vrbes illi permisit, Taurinum & Alteram : facile donans, quod non habuit, & aquilam sexplumans. Sic agitur cum infelici Romano Imperio, postquam auaritia nihil satis est : vt qui adspirent ad regnum, promptè promittunt de non suo, vt cumulum rerum & fastigium assequantur. Studuit huic principi Conradus archiepiscopus per ea tempora Coloniensis : qui per ductum Aquisgranum, de more coronauit : quod illius opere ab antiquo tanquam in sua prouincia apud diuum Karolum I. permittitur : Datur hoc memoria magni Imperatoris, qui ibi creber mansit : ibi³ tumultus, tubam expectat nouissimam. Audiens autem Richardus, alios ex electoribus amulo studere Alphonso, magnam auri summam extulit Anglia ditissimo regno : & circumuectus, quos poterat, ea sibi re principes & magnates conciliabat. Mirum, quæ res spem fecerit alienigenis principibus ad coronam adspirare : quam tantis seculis sola Germania, & præsertim Saxonicus sanguis, promerebatur. Arbitror summam rerum tum maximè constitisse in archiepiscopis Rheni : parum tum eius rei arbitrium permissum Saxonia principibus, marchioni, atq; duci : minimè verò regi Bohemia, cuius nomen inter electores non legitur ante quartum

Karo-

Karolum : qui eam rem, non satis ordinatam, redegit in bonum ac legitimum ordinem, qui vsque hodie per annos centum quinquaginta seruatur. Richardus ergo Anglicus tum requirebat Moguntinum archiepiscopum in electione regis primarium : Erat is in carcere, captus ab Alberto duce Brunsvicensi, per hanc occasionem. Albertus quidem princeps modestus, & animo satis tranquillus, aluit per mansuetudinē, quorundam suorū militariū audaciam : nam qui de excelsa arce traxere nomen, vt de Assseborg dicerentur ministeriales, in id temeritatis sunt prouecti, vt ducem suum non modo contemnerent, sed quibusdam etiam in rebus contumelia non abstinerent : Insigne eorum, quod clypeis praeferbant, lupus erat : cū interim principes Brunsvici geminos à memoria Henrici Leonis in clypeo praeferbant leones, quos ille ex Anglia referebat : Vt autem contemptū animi sui facto proderent, in clypeis figurabant leonem, cuius tergori lupus immineret. Ea res cū non esset obscura, neque interpretatu difficilis, mouit tranquillum principem, quoddam contemptui suo iunxissent facti contumeliam. Itaque leo per aures tractus, expergiscitur : arma producit in contemptores, & obsessa diū arce Assseborg, oppugnataq; tandem expugnauit : & eiectis illis inexorabiliter de terra, arcem sibi suisq; iuribus desumpsit habitandam. Vix tandem exulantes ipsi per amicos impetrarunt, vt ad oppidum Brakel snerentur commanere. Cū autem in eius arcis expugnatione dux Albertus hereret, Tidericus comes de Euersten, tracto in armorum societatem archiepiscopo Moguntino, terram inuasit Gottingensem, praedis & incendijs omnia misceus : non satis antè more militari denunciatis hostilibus. Reliquerat dux in ea terra praefectum cum expedi-

ta ma-

ta manu, quæ sufficere videretur terræ tutandæ: cui tamen in aperto congredi tanto exercitui consilium non erat, quod impar esset viribus: sed collecta equitum quanta ex tempore potuit ala, magnam rustica plebis multitudinem secum traxit leui armatura, & clanculo sequutus, hostile agmen obseruabat, vbi castra poneret: Quieuit autem prima nocte ad curtem monasterij: Exercitu enim foris tendente, archiepiscopus ipse curtem ipsam ingreditur. Prefectus ducis, cum explorata teneret omnia, & quieta cunctis viderentur silentia, noctu irruens in quietos, capit archiepiscopum & comitem: & qui se commouerant, repressit: Trahit utrunque captiuum in castra ducis: Archiepiscopus Brunswicum mittitur, ibiq; anno integro seruatur: comitem vero, quod violator esset sacramentorum, quibus duci suo adstringeretur, erecta trabe, iussit appendi per pedes, vt exquisito cruciatu finiret, qui execrabile scelus in dominum suum commississet. Hæc est illa captiuitas archiepiscopi Moguntini ab duce Brunswicensi.

CAPVT XXII.

Richardus ergo Cornubiæ in Anglia princeps, cum per hunc archiepiscopum adspiraret ad regnum, ingenti exprompta duci Brunswicensi pecunia, archiepiscopum e carcere liberauit. Quocirca redemptus redemptori suo inclinabat. Peruenere ergo ambo, Alphonsus & Richardus, titulotenus ad regnum: sed non vltra progressa est vllius authoritas: Nihil enim administrasse leguntur, nisi quod Alphonsum Coloniensis, & Richardum Moguntinus fouerent archiepiscopi: & contumuit alterum, alterius metus, nè quid attentarent: Siue id modestiæ deputemus, quod viri sensati lacerare se mutuis viribus, pro alieno Imperio, iudicabant indignum: Nusquam

Nusquam enim referuntur in inuicem arma aut acies
 produxisse, contenti glorioso nomine, in quo Richardus
 magis efferbuisse cernitur. Nam Alphonsus, ubi sensu
 sibi ortum amulum, intra regni sui se limites continuit.
 Et quoniam nihil magnum in regno peregerunt, Italici
 scriptores, per eorum, ut diximus, tempora, vacasse scri-
 bunt Imperium. Interim vero, cum per annos octo & de-
 cem, nemo in Romano se commoueret Imperio, qui ma-
 gnoperè publicam videretur curam admittere, res Asia-
 nae factione stultissima Italarum sunt periclitata. Ptole-
 maide enim, domini Veneti & domini Ianuenses, in-
 uicem tumultuantes pro sola superbia, locum fecere
 Ethnicorum irruptioni, ut finaliter omni Asia Christia-
 ni exturbarentur. Gyrationes suas insanas & vertigi-
 nosas, quas in Italia conceperant, usque in terram san-
 ctam efferebant. Nam per ea tempora saeuit in Italia,
 illa tartarea & ab imo barathri prolata diuisio Gibelli-
 norum atque Guelphorum, quae neque hodie penitus ex-
 tincta fumat. Sed haec Blondo commemoranda relin-
 quentes, in nostram Saxoniam reuertamur. Ille enim,
 quasi nihil in reliquo terrarum orbe rerum commemo-
 ratione dignarum geratur, in solis illis Italarum suorum
 diris gyrationibus commemorandis multum temporis
 impendit, aureum suae orationis filum foedisimis tu-
 multuationibus suorum comprouincialium commaculans.

CAPVT XXIII.

Per quae tempora Adolphus, dudum comes, nunc fra-
 ter Minor, zelū diuinae religionis feruescentē, ma-
 gis atque magis in diem protulit, usque ad eadē ad omnes,
 ut ad visitandos quosque religiosos vnā cum praelatis
 adscisceretur: Speculum statuere patres in oculis omni-
 um

um mundo crucifixorum, vt in eo adificarentur, qui viderent & audirent ex comite seculi principem in religione: effecitq; vt fratres noui monasterij, iam familiarius, quam religioni suae par erat, mulierculis adhaerentes, procùl à se dimittere cogerentur. Sic in alijs reformabat, quod ipse seculi casus internoscens, perniciosum sibi comprobauit. Interim filij eius Iohannes & Gerhardus Holsatiam gubernabant, cum Iohannes coniugem sibi adsciisset, filiam Alberti ducis Saxoniae: Gerhardus autem filiam Iohannis principis Obotritorum, quem illa etate, recenti memoria, lingua Scondalica, Knesse Ianike, sui vocitarunt. Iohannes autem comes ex vxore tres sustulit filios, Iohannem, Adolphum, & Albertum, & filiam vnã, quam duxit coniugem Otto Brandenburgensis marchio. Maior filius Iohannes ad nuptias peruenit filiae Danorum regis Erici: Ea tum fuit comitum aestimatio in nobilitate: Adolphus filiam accepit Mestruoë Pomeranorum. Albertus autem ecclesiam sibi sponsam delegit, factus Hamburgensis praepositus: Gerhardus quam prolem reliquerit, diligentius infra explorabitur. Interim verò Scondemar, Abelis, primum ducis Slesuicensis, deinde Daniae regis, filius, comitum memoratorum ex sorore nepos, cum de Parisiensi gymnasio patriam repeteret, ab archiepiscopo Coloniensi, nescio quid in coronam Daniae referente, detentus est pro captiuo: nec abire potuit, priusquam Iohannes Comes auunculus, sex argenti marcharum millia, pro redimendo numeraret. Crebra erant his comitibus, pro sororio suo, vt diximus, in Daniam bella, dum superesset Ericus Abelis frater. Cum autem Christophorus, caeso in Phrisijs Abele, quod in Dania diximus, ad regnum peruenisset, non equo erat animo in comites

memo-

memoratos, quod Abelis filios in ducatu Slesuicensi
tuerentur.

CAPVT XXIIII.

Hic Iohannes, cum ad arma strenuus, ad omnem
humanitatis gratiam modestus, comiter se sem-
per aduersus ciues Lubicenses gereret, plurimum fa-
miliaritatis cum illis inibat, nonnunquam laxandi ani-
mi gratia ciuitatem ingressus. Cum autem aliquando
eius rei gratia intrasset, vidit in conspectu suo quendam
militaris generis Burchardum Boet, quem pridem ob
demerita sua expulisset Holsatia. Is cum in oculis comi-
tis pertinaciter obambulans versaretur, quasi exprobra-
ret impunitatem suam, & illuderet potentia nihil au-
dientis in ciuitate, non tulit comes temeritatem insultan-
tis. Ira concitus, arrepto gladio, sequitur fugientem: quem
ubi cursu non deprehendit, gladium teli more vibravit
in tergum fugientis, confoditq; morientem. Ciues & si
amicissimo essent in comitem animo, arbitrati tamen sua
ciuitatis iuribus non mediocriter derogasse comitem, in-
sequuti fugientem, tenere conabantur. Ille vulgi iram
declinans, cum ad manum stratum non haberet iumen-
tum, paucis suorum insequentibus, vrbis portas pedes pe-
tiuit: Inde obsistentibus auersus ciuibus, ecclesia maioris
turrim, quam patentem reperit, ingreditur: contenti,
non aufugisse comitem, seruauere circumsistentes. Ille
se manibus proconsulum permisit, pollicitus iturum quod
vellent: Illi orant, vt placanda multitudinis gratia, pra-
torium cum illis adeat: Ibi instituta pro tempore man-
sione, & quietis locum ostenderant, & paucorum die-
rum patientiam orabant, donec ira vulgi deferuescat.
Deferbuit indies motus ciuium, & caepa est haberi cu-
stodia negligentior, ex sententia maioru: Ipso meridie,
cum

cum omnium fores prandentium clauderentur, adduxere comitis ministri stratum iumentum, de quo fenestra submissum comitem, in eo collocantes, propere abierunt. nemine insequente: cum gauderent urbis praesides, comitem in sua redisse incolumem: quod ad ciuitatis honorem pertinere videretur, postea cum illo ex tempore transacturi. Sed tamen irrogatam sibi vim, diu memoriae inmens, obseruauit tempora, si quando parem gratiam populo referret.

CAPVT XXV.

Non erat longum tempus in medio, cum rex Dania Christophorus Ericum Abelis filium Slesuico exturbare conatus, ingentem in ipsum produxit exercitum. Comites Holsatiae nepoti ex sorore suppetias latu-ri, quanta poterant arma contraxere, & Eydoram litem transgressi, copias suas iungunt memorati ducis exercitui: mouente sive in vltiora, regem habuere obuium cum expedito agmine, in loco, qui dicitur Lohede: ibique collatis viribus & armis, Mars diu communis erat: Caesi multi, capti nonnulli: sed tandem victoria Holsatis inclinabat. Captus rex Christophorus perducitur Hamburgum: ibique fida custodia asseruatur: Qui fugam inire poterant, ceteris videbantur fortunatiores. Iohannes autem comes, priusquam copia, quas ducebat, diuiderentur in sua quique, orabat, ut iniuriam suam in Lubicenses vindicaturi, arma secum verterent in illos: nec multis erat opus precibus. Id enim hominum genus, ubi gregatum est, facile ad praedam & incendia inuitatur. Duxit ergo in praedia ciuium & propinqua urbis, gladio & igne sauiens, nec paruam praedam abducens. Lubicenses tunc, tum excursionem fatere non ausi, patienter

vim tulere. Indè verò, cum auxilia comitis dilapsa essent, Albertum ducem de Brunsvico inuitarunt, ut armis suis, vindicandae incursionis gratia, illis adesset. Venit cum expedito agmine, & iunctis armis ad copias, quas educere ciues potuere, ingressus Holsatiam, hostilia omnia facit. Vicum tunc olim florentem, Urbem veterem, cum praesidio suo, in deditiorem capit, vndique praedam aceruans. In oppidum Kijl, vbi mansiorem comes aduersarius haberet, ducentes, obsidionem firmare per mensem: magis eruptionem eius expectantes, quam vel armorum, vel famis sperarent expugnationem: aditu à mari patentissimo, intercludi non potente. Indè reducentes exercitum ciues, ducem magnifice remunerati sunt. Sed Iohannes breui post in fata concessit, ad annum Christi millesimum ducentesimum quartum & sexagesimum, tumultus in Reinuelde primus omnium comitum: quod monasterium auus eius Adolphus, eius nominis III. fundauit: cum primo tempore ex ephelis euadens, ad gubernaculum peruenisset. Fratres de Locken, vicino ditionis de Scowenborg monasterio educens, praesidijs & pasturis honestauit.

CAPVT XXVI.

Operae precium fuerit, comitum de Scowenborg & Holsatia lineam retexere, quantum permittitur ex priuilegijs & literis repertis: nam scriptorum nemo fuit, qui eam diligenter referret in literas: Vnde veniam debet lector huic scribenti, sicubi fortasse in eius linea commemoratione impegerit. Igitur initium huius nobilitatis est ex industrio & forti viro militari Adolpho de Salingsleue: qui dum cætus Imperij ageretur in Minda, frequens aderat in concilio Imperatorii.

toris. *Annales Mindensium commemorant Conradum III. sed ratio temporum non patitur, nam iste Conradus Imperator institit Adolphum secundum Holsatia pellere: quod suo loco diximus. Erat ergo Conradus II. Imperator, sub quo Adolphus meruit honorem comitis, instante Mindensi episcopo: cui plurimum apud Imperatorem aderat consilio & auxilio, pro iuribus ecclesie: Dedit illi pontifex feudum, de quo eum inuestierat Imperator: Inde est, ut vsque hodie progenies eius non recognoscat supra se principem, citra Imperatorem. Postea vacante Stormaria & Holsatia, Luderus tum dux Saxonie Adolpho eius nepoti, aut forte pronepoti, (intercesserant enim anni plures quam centum) contulit eam quoque ditionem. Huius filius minor Adolphus successit in vtraque ditione: nam maior Hartungus in expeditione Bohemica perijt. Hic est Adolphus, qui casus est à Swandalis in obsidione urbis Demyn. Huius filius Adolphus, primi in Holsatia nepos, vir erat magnificus: qui pulsus Holsatia, militavit in terra sancta: restitutus, iterum pellitur ab rege Danorum: factus est comes Stadenensis, finiuit in Scowenborg. Huic erant filij Bruno, Conradus, Adolphus. Bruno prepositus Magdeburgensis, sit episcopus Olomucensis: Conradus successit in Scowenborg: Adolphus redijt in Holsatiam, puer, ut Holsati ferunt, impetratus à nobili domina, quod diximus. Sed Mindensium annales tradunt, illum ab Holsatis vocatum, cum iam paulatim vires resumerent. Hic est, qui victoriam obtinuit in Bornebouede, fugato Danorum rege. Idem militavit in Liuania: in fine ingressus est ordinem Minorum. Huic erant filij Iohannes & Gerhardus, qui ditionem Holsatie sunt partiti: nam Conradus patru-*

us tenebat Scowenborg, Iohannes *Swagria*, Gerhardus Holsatiam cum Stormaria acceperunt. Visa est Gerhar-
 dardo iniqua partitio, quod longè vberior esset pars Iohannis, bello rem dirimere tentabant: sed interuenit
 compositio, in qua verisimile est Gerhardū de successione patruī in Scowenborg, qui prolem non reliquit, quietatum. Nam filij Gerhardi illam ditionem postea tenuerunt. Ex hoc loco scinditur amborum linea: Iohannes in *Swagria*, quæ ab Oldenborg in Lubicam, per Todeflo, Plone, Zegeberg comprehendit, vberio-
 rem totius ditionis partem, permansit: Filium reliquit Iohannem, cum aliquantulis fratribus: in quibus Iohannes secundus reliquit tertium, cum multis fratribus, cognomento Largum. Ex his fratribus erat Adolphus, in Zegeberg casus: Tertius Iohannes reliquit Adolphum, in quo stetit linea: cuius morte ditio Pinnenberg cum pertinentijs venit ad comites in Scowenborg: quod suo loco referemus. Ad lineam Gerhardi multipliciorem transeamus: genuit Henricum & Gerhardū. Henricus in Holsatia permansit, multa gerens: Gerhardus peruenit in Scowenborg: & diū viuendo cacitate percutitur: vnde nomen contraxit, vt cacus cognominetur. Redijt in Holsatiam, Lubica finiens vitam: Reliquit filios Gerhardum, Adolphum, Henricum, Ottonem: duo nouissimi in Scowenborg remansere tumulati in monasterio Rintelen: Henricus reliquit Henricum filium eius nominis tertium: Gerhardus autem tertius, cum esset prapostus Lubicensis, subdiaconus, apostolica dispensatione mortuis fratribus duxit uxorem, & genuit ex ea Iohannem, in quo stetit illa linea. Adolphus genuit Adolphum, Ericum, Gerhardum: ex quibus Ericus, magno labore & armorum contentione, aduersus ducem Brunsvici Henricum

cum obtinuit episcopatum Hildesemensem : Adolphus mansit in Scoxwemborg : Gerhardus in Holsatia. Hic est ille Gerhardus, qui cum Iohanne fratruale Gerhardi tertij filio, in Thietmarsia pugnauit infeliciter, anno vicesimo secundo post mille trecentos. Henricus tertius genuit Gerhardum cum multis fratribus : Hic est, qui cognominatus est pro rerum claritudine Magnus : adulescentia eius, tenuissima fertur fuisse, vt præter venaticos canes, nihil possideret, Rendesborch moratus. Vidit in eo specimen magni ingenij vir militaris, vt fertur : idem, qui Adolphum in Zegeberg perdidit, qui traditis Gerharo iumentis, eum instruxit ad militiam : cæsus est in Italia. Adolphus in Scoxwemborg, cum se interponeret bello fratruelium suorum in Holsatia, ibi capitur, & ere suo redimitur. Is genuit Adolphum, Gerhardum, Simonem, Bernhardum, & Ottonem. Ex Adolpho (incertum quis) erat qui ducta vxore filia Mestivoi ducis Pomeraniæ, se ducem scriberet Pomeraniæ : vt testantur, quæ extant literæ cum sigillis. Adolphus primogenitus succedit in diuisione patri in Scoxwemborg : Gerhardus fit episcopus Mindensis : Ambo periêrunt itinere in terram sanctam, diuisis locis & temporibus : Simon haustilio infirmatus, moritur : Bernhardus fit præpositus Hamburgensis : Otto patriam diuisionem gubernat. Magnus Gerhardus reliquit filios, Henricum cognomento Ferreum : & Nicolaum, vindices paternæ necis. Nicolaus filium non reliquit : sed fratri superstes peruenit ad ea tempora, vt morte Adolphi in ðwagria, interuentu principum, præsertim ducis Saxonie, & multorum nobilium & militarium, daret comitibus in Scoxwemborg tres præfecturas ad Albim : Hatesborg, Pinnenberg, Bermstede : vt ðwagria iungeretur Holsatia.

Henricus reliquit filios Gerhardum, primum Slesuici ducem ex hoc genere, Albertum, Henricum. Albertus sine prole perijt. Henricus eligitur Osnaburgensis episcopus, sed non peruenit ad consecrationem: Otto in Scoewenborg genuit Adolphum, & Wilhelmum, in pueritia morientem. Is accepit, vt conyicio, diuionem primus in Holsatia, genuitque filias quinque: Adolphus filius, is est, qui militauit fratrue libus in Holsatia, cum magnam de Danis assequerentur victoriam in Holsatia. Gerhardus dux perijt in Thietmarsia: & reliquit filios, Henricum, Adolphum, Gerhardum: & filias, quarum vna denupsit Theoderico de Oldenborg comiti, ex qua nati sunt, Christianus, Mauruius, Gerhardus. In Scoewenborg Adolphus genuit Ottonem: Is, moriente Adolpho duce, in Holsatia contendit ad successionem: sed Christianus de Oldenborg, iam Danorum rex, praecessit eum, vt potentia, sic fauore: Vnde factum est, vt Otto accepta pecunia conquisceret. Filij eius multi, Adolphus, Ericus, Ernestus episcopus Hildesemensis, Otto, Henricus episcopus Mindensis, Bernhardus, Antonius, Iohannes. Viuunt hodie, Otto in Pinnenberg, Henricus, Antonius, Iohannes: hic solus filium habet Iudocum. Christianus reliquit filios, Iohannem Danorum regem, & Fridericum Holsatie, & Slesuici ducem. Hic est status rerum praesentium. Non te moueat lector, si qui praeteriti sunt sine nomine: Successio quaesita est: Nunc gesta temporum ordine suo percurramus. Gerhardus ille I. Adolphi filius, interfuit & praesuit bellis omnibus, quae in regem Daniae pro filijs Abelis ducis Slesuicensis, postea etiam regnantis, communiter a se & a fratre gerebantur. Moriente autem fratre, necdum laxatus rex, Hamburgi in

ditione

ditione Gerhardi seruabatur. Albertus aut̄ dux Brunswicensis, eius rei gratia profectus, cum aliquantis amicis in Slesuicum, vt cum Erico duce, ad quem res primū pertinere videbatur, ageret super rege relaxando: Sed non erant illæ conditiones in manibus eiusdem Alberti, sine quibus redemptio non procedebat: qua de re frustratus, in sua redijt.

CAPVT XXVII.

Quo tempore, idem Albertus dux arma contraxit, quāta potuit, ac duxit in Marchionem Misnensem, iustis de causis: sed quas subducunt annales. Hi principes disidebant. Non minori animo, quem petebat Albertus, ipsi cum expeditis copijs obuiam est profectus: collatæque manu, statim inclinabat fortuna marchioni: factusq; Albertus pralio inferior, capitur, cum aliquot comitibus, & inferioris ordinis militibus: à qua captiuitate post annum & dimidium suo ære redimitur. Interim frater eius Iohannes, necdum administrationem aliquam sortitus, quod indiuisus ducatus apud Albertum permaneret, inita affinitate cum Gerhar-do Holsatiæ comite, filiam eius accepit vxorem: Quotum annitente, rex Danorum Christophorus, magno ære persoluto, & quanto pro regio capite luendo opus erat, in libertatem redijt: sed non diū superstes suæ liberationi, mox vt in regnum reuertitur, finem viuendi fecit, filium suum Ericum regni relinquens successorem: quod in Dania diximus. Memorabile autem est ex hoc Iohanne ducis fratre, quod ille primus operam impēdens saline Luneburgensi, quæ vsq; ad eius tempora tenuis fluxit, nouā illi venam aperuit, longè ea, quæ pridem fluxit, vberiore. Erat aut̄ tum annus post natū Christū ex millesimo ducētesimo nonus & sexagesi-

mus: & prosperatum est opus in manibus eius vehementer. Cum autem principes Saxoniae vicinorum inuidiam prospicerent, conuenerunt in cœtum, ut unum sentientes, & pacem intestinam firmarent, & hostibus in circuitu fortiores occurrerēt: Conuenere in Quedelinborg, Albertus & Iohannes de Brūswico duces, Otto de Brandenburgio marchio, & de Misna quoque accessere marchiones: Gerhardus & Henricus fratres de Holsatia, & Iohannes & Adolphus de Saxonia, iidem fratres comites, cum multa vndeunque conuocata nobilitate. Quia vacabat Imperium, nec erat qui de vniuerso curaret: ipsi inter se principes concilium habuere, de communi vbique quiete & pace temporum conseruanda: Ibi etiam interueniente Ottone marchione, qui ducum de Brūswico erat auunculus, Albertus & Iohannes duces, sua diuisere dominia, titulum tamen communem retinentes: quod vsq; hodie conseruatur. Nam quamuis Albertus senior ditionem omnem Brūswicensem, qua etiam Gottingensem terram complectitur, acceperit, & Iohannes solo districtu Luneburgensi contentus abiret: vterque tamen titulum retinebat, ut dicerentur ambo & essent duces Brūswicenses & Luneburgenses. Brūswicensis autem ditio post sequentis aetatis aliquoties scissa est in eam, qua modò in fratribus apparet, diuisionem: in terram, citra & vltimam: quod vbi primum euenerit, suo loco commemorabimus. Quo tempore floruit Iohannes Semeca Teutonicus, insignis iuris doctor, qui Herculeam audacia primus aggressus est glossare Decretum: quod ante eum nemo, & post eum excellentius nullus facere potuit, prepositus sancti Stephani Halberstadensis: qui Clementi III. summo Pontifici, tum per Germaniam, sicut Galliam, decimas

decimas à clero in redemptionem terræ sanctæ exigenti, appellationem opposuit: quem pro sua, vt dicebat, Papa temeritate excommunicauit, priuauitq; præpositura. Sed erant magni in Germania viri, qui Iohannem defendendum non putabant: Quæ autem impendere videbantur mala, mors ipsa diremit: quæ tam pontificem, quàm Iohannem breui sustulit de medio. Per quod etiam tempus, cum mortuo Erico Slesuici duce rex Daniæ Ericus, pro paruulis quos dux reliquit filijs, administrationem suscipere conatus, arces & dominia cœpit occupare: Ea res iterum noua bella conciuuit. Nam comites Holsatiæ Iohannes secundus de Wagria, & Henricus de Stormaria, cum exercitu prodeuntes, Eydoram transgressi regi se obijciunt, paruulosq; tuentur: quorū de magno agebatur præiudicio. Nam tutela quidē verbo ab rege præferebatur: ceterum quomodo ducatus denud corona adunaretur, quæri videbatur.

CAPVT XXVIII.

DVo interim Alberti duces, florebant in Saxonia: Alter titulum Saxonie præferens, Bernhardi filius, eius, quem primus Fridericus, destituto Leone, ex comite de Anehold ducem fecit Saxonia, attributis illi ditionibus ad Albim, & in terra Wittenborg: Meditullium verò prouinciæ tanquàm peculiare patrimonium relinquitur Henrico Leoni, & posteris eius, quos II. Fridericus creauit duces Brunswiccenses: Qui etiam Fridericus diremit controuersiam inter Ottonem & Wilhelmi filium, Leonis nepotem, & hunc Albertum ducem Saxonie, vr̄ esset Otto cum posteris suis dux de Brunswico & Luneburgo: attributis ei armis, quæ auus eius Henricus extulerat Anglia, duobus fuluis leonibus, pro ditione Brunswiccensi, & alium lasurij coloris leonem, adiectis

Pp 5 in

Na

in clypeo maculis, de terra Luneburgensi: quae erat olim
 arma Hermanno duci & posteris eius, cum titulo ducatus
 Saxoniae. Vetera autem arma Saxoniae, ab usq; Swe-
 dekindo ducta, pullus erat equinus candidus, quē Brunf-
 wiccenses duces, ut veram monstrarent lineam antiqui
 generis, transtulerunt in conum galeae. Albertus autem
 Bernhardi filius titulum tenebat Saxoniae retentis armis,
 quae comites de Anehold maiores sui pratulissent. Stra-
 toria ligna, fuluo nigroq; variata, per clypei transuer-
 sum: quae illi à loco Balenstede, qui primus eorum erat
 titulus, tenebant: Superiecto, quod fertur fecisse primus
 Fridericus, ruteo crinali, cum Bernhardus discrimen
 armorum posceret à fratribus. Hic ergo Albertus Saxo-
 niae dux, cum posteritate sua in primogenito seruauit ius
 & dignitatem Imperialis electurae, donèc memoria auo-
 rum nostrorum marchio Misnensis, vera exclusa poste-
 ritate, illam auferret dignitatem: quod suo dicitur lo-
 co. Alius verò, quem diximus, tum erat Albertus, cogno-
 mēto Magnus, pro magnitudine rerum gestarum, dux
 de Brunfwico, qui cum fratre Iohāne partitur patriam
 ditionem, ut dominium Luneburgense proueneret Ioh-
 hanni, Brunfwiccense remaneret Alberto: Ceterum &
 arma, & titulus communiter indiuisa manerent vtrius-
 que. Hic Albertus, ut diximus, magno labore humiliavit
 militares de Assseborg: Comitem de Euersten captum ex-
 celsa de trabe iussit appendi: Archiepiscopum Moguntin-
 num captum tenuit, donèc magno aere de manibus eius
 erueretur. Idem oppugnauit iustis de causis comitem de
 Peyna, assumpto in societatem eius belli Iohanne Hilde-
 semensi episcopo: Durante autem arcis suae obsidione,
 cogitauit comes, id quod erat, se hostibus suis parè non
 esse, fame se per diuturnitatem expugnandum: Et cum
 hare-

heredem non haberet, incidit ei consilium de religione, ut comitatum omnem beatæ Mariæ, & perindè ecclesiæ Hildesemensi permitteret: Idq̄, clanculò egit apud pontificem Iohannem, ut obsidio solueretur. Inueta est per episcopum via soluendi procinctûs: Reduxit exercitum Albertus, ignorans, quid inter episcopum & comitem ageretur: Postea cum rescisset, indignatus dux parabat renouare bellum: Sed tum Iohannes episcopus mortem obiit: & ut placaretur dux, fratrem eius Ottonem assumpsere pontificem, in locum demortui. Cumq̄, nec sic quiesceret dux, rogabat fratrem Otto, ut ad tempora vitæ suæ permitteret ecclesiæ comitatum: idq̄, annuebat germano. Cùmque superstes maneret Otto fratri, permansit in hodiernum in eius ditionis possessione. Huius etiam Alberti tempore, vrbs Embica, quæ erat comitum de Dassel, cùm se quereretur ultra solitum à comitibus grauari, subdidit se Alberto: permansitq̄, in ditione Brunswiccenſium ducum ad diem hunc: Indè que facta est diuisio principatûs: quod suo tempore dicemus.

CAPVT XIX.

Albertus dux Saxonie, princeps elector, multos ex coniuge sustulit filios: In primis Albertum, sibi cognominem, qui in ditione & honore dignitatis electura illi successit: Indè Rodolphum, & Ottonem, qui & ipsi acceptis vxoribus posteritatem reliquere. Nam Rodolphus ex Anna filia comitis Palatini de Rheno genuit filium Iohannem. Otto frater eius ex Lofia filia regis Dalmatie, prolem non accepit. Iohannes autem, quod postea dicemus, & ipse posteritatem reliquit: Sed electiua dignitas mansit in linea & successione Alberti secundi, qui patri Alberto successit, & illi

illi Rodolphus filius: quod per temporum tractum cum rebus gestis commemorabimus. Sed hic nascitur ex annualibus mirabilis perplexitas, ex supputatione quam faciunt: nam Alberto secundo memoratur in electiva dignitate successisse Rodolphus, non filius, sed abnepos. Ponitur Albertus iste secundus, ad annum penè sexagesimum post mille ducentos, & superuixit filijs Rodolpho & Ottoni: Iohanni ex Rodolpho nepoti, & Iohāni pronepoti ex Iohanne: & Iohanni tertio abnepoti, Albertoq; fratribus. Ex quo Alberto natus cōmemoratur Rodolphus, qui tritauo Alberto successit in electiva dignitate. Rarum etatis exemplum: sed tamen quod fieri potuit, ut videret Albertus II. filios filiorum in quintam generationem. Interminabiles vocant sacrae litterae genealogias: sed tamen principum honori refertur ista fideliter detegere: si modo fidelia nobis documenta proferantur: Nam de sola coniectura scribere, diuinationi proximum est. Per temporum autem successiones, recordabimur eorum, qui temporibus incidunt principum.

CAPVT XXX.

Rodolphus interea ad annum Christi septuagesimum secundū post mille ducētos comes de Habsburg, à principibus ad regnū prouebitur Romanorum, vir bello acerrimus, & qualem turbata respublica deposceret: Cum Richardus mortuus, & Alphonſus longè positus, regnum tueri non possent. Gregorius X. nouus pontifex concilium tum Lugduni agebat: in quo multa de electione summi pontificis, de vnione orientalis ecclesiae, de recuperanda terra sancta, essent constituta. Pontifex Italiam repetiturus, obuium habuit Alphōsum Castellae regem, multa querentem, quod in suam inuersionem noua de Rodolpho Sueuo facta electio, esset comprobata.

probata. Cumq; pontificis de super satisfactionem acciperet, omni sibi competenti iuri in caput Rodulphi refuso, Romanum regnum statuit in reliquum posthabere, approbavit autē Papa factam de Rodulpho electionem, in fauorem terræ sanctæ. Sed Papa, cum Karolo Andegauensi, iam regi Sicilia, vicariatum Imperij per Hertruiam cōmendasset, potentiamq; illius quotidie crescentem suspiceret: egit cum Karolo rege memorato, ut quoniam Rodulphus in subsidium terræ sanctæ imploratus, causaretur sibi deesse vnde tantam expeditionē ordiretur, cum Italia teneretur ab alijs, Karolus vicariatum Rodulpho recipienti relinqueret: ipse rex Rodulphus vicissim, quæ essent ecclesiastici iuris ab Friderico II. occupata, dimitteret. Cumq; breuī Romanorū rex post factam de se electionē in Bopardia vrbe Rheni maneret, lancea Imperialis Dominica, cum corona, illi presentatur: qua non longè post Aquisgrani solenniter coronatur: quod nulli regum à memoria diui Karoli fertur contigisse. Nam argenteam ibi primam ex constituto solet accipere coronam. Ferunt testatum esse quā sanctē à grauibus viris, coronationis tempore visam auream crucem supra ecclesiam sanctissimæ Virginis, in qua ministerium implebatur: idq; coram summo pontifice & patribus in concilio expositum. Hoc tempore, cum passagium nouum in terram sanctam institueretur, Henricus dominus Obotritorum, princeps egregius, inter alios sumpta cruce, sanctam inijt peregrinationem, & perueniens in terram, cum Christianitum infeliciter pugnantes in Soldanum Damascenorum vincerentur, captus inter alios Henricus, annos vigintisex in captiuitate permansit, creditus à suis mortuus. Sed hoc ad Swandaliam, in qua exposuimus, rectius pertinebit.

tinebit. Nam hīc Imperij & Saxoniarum rerum solam
rationem habemus.

CAPVT XXXI.

Sub huius Rodulphi Imperio aliquandū quieta e-
rat Saxonia: Cum Albertus Saxonia dux ad Albim
fluuium tranquillam rem & curaret, & ageret: Simi-
liter Albertus & Iohānes germani fratres, de Brunswi-
co & Luneburgo duces, iam in sua quisque ditioe, rem
satis pro arbitrio succedentem lati viderent. Prior Iohānes
ad annum septuagesimumseptimū post mille du-
centos in fata concessit, relinquens Ottonem patrio vo-
cabulo filium: cui ad sua tempora Ludouicus Palatinus
Rheni filiā dedit coniugē: ex qua ille tres sustulit filios,
Ludouicum, Ottonem, & Wilhelmū: Sed de his postea.
Albertus autem Iohannis germanus, duobus illi superui-
uens annis, cum moreretur, filios reliquit Henricū & Al-
bertum, cognomento Pinguem. Albertus autē pater prin-
ceps optimi nominis, filijs reliquit locupletissimā heredi-
tatem: vt si virtutē eius imitentur, à boni patris irami-
te non declinantes, optimam & ipsi famam mittant ad
posteror. Ille enim Albertus Guncelinū Zweringi comitē,
quoddam mercatoribus in nemore paludoso, Lubicam atque
Hamburgum interiacente, insidiatus diceretur, omni
possessione, quam ultra Albim ad austrum habuit, exue-
rat: quae hodiē quoque ditio seruit ducatu Lunebur-
gensi. Per ea tempora praelium hoc ingens in terra Ma-
gnopolensi ininitum est, vbi minor & numero militum &
apparatu bellico pars, victoria de caelo praestita, supera-
uit, aduersus de Brandenburgō de que Misna marchio-
nes, contra duces de Saxonia, de que Brunswico, &
comites de Holsatia: innumera multitudine ingruen-
tes dominis de Magnopoli, olim Obotritis, filijs Hen-
rici

rici principis, qui in captiuitate manens Asiatica, credebatur extinctus: Inopinati pugna exitus, vt pauci non solum sustinerent, sed etiam vincerent plures. Prodiisse eam ruinam crediderim, vt assolet, ex contemptu hostium: qui vbi se immiscet, dormitat prouidentia, regnat incuria, & quæ non speratur, properatur infelicitas.

CAPVT XXXII.

ERat ea tempestate grauissimum in Saxonia bellum, de archiepiscopatu Magdeburgensi: duo erant in discordia electi: Ericus de Brandenburgo frater Iohannis & Ottonis marchionum, & Bussio de Queruorde comes canonicus. post plurimam luctam, interuentu principum, cessere ambo. Erico soluitur impensarum nomine pecunia: Dedit ille cum fratribus literas, quod conquiesceret. Assumitur Gunterus comes de Sualenberg: Sed marchiones renouant bellum: quibus aderant Albertus dux Brunsvicensis, & Albertus dux Saxonie, cum aliquantis comitibus. Is Saxonie Albertus tenuit arcem Aquensem: sed inde à Magdeburgensibus exturbatur, capto comite Holsatie, q̄ militabat Alberto. Marchiones magno exercitu conflato, confederant in Vrose: Occurrit illis Gunterus archiepiscopus, non minori apparatu, cum militaribus, ciuibus, & omni manu, quã educere potuit: Conferuntur manus: capitur Otto marchio, cū trecentis militaribus. Sed tamen, quoniã erant in hac parte, qui aduersa faueret, sine magno ere laxatur. Deinde cum Stasforde à marchionibus obsideretur, Iohannes marchio, percussus in fronte iaculo, diu ferrum gestabat in capite. Gunterus autem, cum persentiret suorum in se perfidiam, cessit episcopatu: Successit illi Bernhardus de ðxelpe comes: Sed non quieuerunt marchio-

marchiones, quibus fortiter inhaesit Albertus dux Brunsvi-
 censis: Archiepiscopo tulit suppetias Hildesemensis
 episcopus Otto aduersus fratrem Albertum, & stabat in
 hac parte Albertus marchio contra fratruales suos Ot-
 tonem & Iohannem: Durum bellum diu trahebatur.
 Captus de parte marchionum Theodericus, & ipse mar-
 chio de Landesberg: laxatus autem, multa incommoda
 irrogauit ecclesiae. Magno deinde praelio conflat, victa
 est pars ecclesiae, & inextricabili damno percussa: Ca-
 pta arx Gebekensteen: Sed interuentu communiu ami-
 corum, omnibus compacatis, redditur ecclesiae arx sua:
 nec diu supererat Bernhardus. In locum eius assumitur
 Ericus marchio toties ante reiectus: Sed ciues tumultu-
 antes, iterum eiecerunt illum, vix effugientem manus
 seuientium: Post tamen res in meliorem statum redi-
 guntur: vt Ericus tranquilla pace cum omnibus ageret.
 Albertus autem, quem dixere Magnum, dux Brunsvici,
 ad annum Christi septuagesimumnonum post mille du-
 centos defecit: reliquitq; filios tres, qui primum parti-
 tionem patriae ditionis inierant, quae durat in hunc diem.
 Nam Henricus senior inuitus accepit Transylvaniam regio-
 nem: in qua Embica, Grubenhagen, Hamelen, Ostervode,
 Duderstat, comitatus de Luttersberge: Gotingensem
 terram desumpsit Albertus natum & nomine secundus, co-
 gnomento Pinguis: terram Brunsvici cum pertinentiis
 suis accepit iunior Wilhelmus, qui non diu superfuit: Fra-
 tres pro paruulo administrationem subière: Ciues au-
 tem soli paruulo praestitere sacramenta. Quo deficien-
 te, Henricus senior, cognomento Mirabilis, quod intra-
 ctabilis videretur, cogitur cedere: & paruit terra Al-
 berto secundo. Ex his autem principibus magna & lon-
 ga successio propagatur: Nam Henricus reliquit filios,

Iohann-

Iohannem in Embica præpositum: & Wilhelmum in infantia mortuū: Henricus & Ernestus diuiserant paternam hereditatem. Albertus genuit filios sex, Albertum episcopum Halberstadensem, Henricum Hildesemensem, Iohannem Magnum ordinis Teutonicorū in Prussia magistrum: Otto Largus, Ernestus, & Magnus terram possederunt, de quibus infra suo loco.

CAPVT XXXIII.

Holsatia per hæc tempora comites, Henricus in Stormaria, & Iohannes in Wagria præsidentes, antiquam de terra Thietmarsie quæstionem renouantes, eam suis iuribus attribuendam crediderunt. Cōtra dixit populus, & ad libertatem proclamabat: Veruntamen Bremensis ecclesie archiepiscopum inuocabat, cuius se ditioni subesse profiteretur. Accepit Giselbertus, tunc archiepiscopus, populi confessionem: & quam petebant, opem promptus indulgit. Misit enim in terram, alioqui inuiam, viros bellicerendiperitos, qui populum infrunitum, si fieri posset, in ordinem digererent, ut essent excipiendis hostibus instructiores. Comites autem quanta poterant armata multitudine, à terra sua, de continenti in palustrem promouerunt agmen: & ordine incedentes, terram hostilem pleni fiducia petiuere. Reticulum omen, primi agminis leporem viderunt, per viam, transuerso itinere discurrere: & sublato venatico clamore, bestiolum exagitârunt: Qui in postremo erant agmine, ab hostium incursum excitum clamorem interpretati, fugam primi iniêrunt: & iam hostes erant in conspectu, qui turbatum inuasere cuneum. Mixtus indè timor, pudorque pugnauere: & à postremis orta fuga, peruenit ad medios: Fuere qui dicerent, nonnullos milites, inuitos in populum istum pugnantes, fugam volentes

volentes inijisse: qui etiam postea à comitibus terra pro-
 pulsi, exilio culpam diluerunt. Sed tum castis captisque
 plurimis, maior sibi numerus fuga consuluit: quod nec-
 dum palustrem ingressi terram, in arido eiusdem regi-
 nis congregari cœperunt. Eam verò controuersiam archi-
 episcopus diremit, quod Henricus comes Holsatia coniu-
 gem acceperat filiam domicelli de Brückhorst, qui Ger-
 manus erat archiepiscopi memorati: Erat verò, cum ista
 gererentur, annus nonus & octuagesimus post mille du-
 centos. In fausto semper auspicio in eam gentem Holsa-
 ti pugnauere. Semel Adolphus tertius, Hartwico secu-
 do archiepiscopo Bremensi tum militans ecclesia auspi-
 cius, gentem superauit: Ceterum quoties sibi comites
 terram subigere sunt conati, improspere vsque in hunc
 diem exitu frustrati abiērunt: quod sequentia deinde
 tempora docebunt.

CAPVT XXXIIII.

Otto Iohannis filius, dux Brunswicensis, qui post
 patrem terram tenuit Luneburgensem, coniugem
 per hac tempora duxit Ludouici filiam comitis de Rhe-
 no Palatini, neptem ex filia Rodulphi Imperatoris, ex
 qua sustulit filios, Iohannem Mindensem, Ludouicum
 Magdeburgensem episcopos, & Wilhelmum & Ottonem
 terra gubernatores: Post quorū interitum redijt omnis
 illa Luneburgensis ditio ad principes Brunswicenses.
 Hoc autem tempore inuentus est, qui se diceret Fride-
 ricum Imperatorem I I. qui se clam diceret suis subdu-
 xisse fastidio rerum, ut quietior uiueret: & mortuum
 subdidisset, quem pro se vulgus hominum tumultasset,
 paucis conscijs concilij sui: Se per annos triginta pere-
 grinatum, nunc reuifere terras Imperij. Tanta profe-
 rebat secretorum indicia, ut quibusdam fidem faceret,
 praeset-

praesertim Landgravijs Thuringia. Rodulphus Imperator, cum veritatem in ea re compertam haberet, confessionem falsitatis expressit quaestionibus: Fatebatur enim aliquando se in Caesaris curia seruiuisse, inde praecognita sibi qua narraret. Imperator eo tempore ingressus Erphordiam, multis comitatus principibus, iudicium insituit in tumultuantes ciues: Conuictos insit gladio cedi, pace reparata inter omnes. Aderant Moguntinus, Salsburgensis, Magdeburgensis archiepiscopi: de Bambergae, Hildesem, Halberstat, Nuenborg, Misnensis episcopi: rex Bohemia, Albertus Saxonia, Albertus & Henricus Brunswicenses, Otto de Luneburgo duces, Tilo marcgravius de Brandenburg. Magnum vero bellum, quod gessit Imperator iste per haec tempora in Bohemia, scripsimus in Scandalia: Inde vero concessit in fata, anno nonagesimo post mille ducentos, fecitque locum electioni noua.

CAPVT XXXV.

Adolphus de Nassow, tum inter electores, ut Alberto filio Rodulphi Imperatoris proximi anteferretur, obinuit. Contentus autem, ut plerique alij, regia corona, quam Aquisgrani promeruit, Imperialem non accepit, quod Italia tumultuans iam contemnere videbatur regem Romanorum: Nec Adolphus illum viderat fructum, ut omnibus regni viribus Italianam penetrans, Papam in Vrbe consalutaret. Sederatum in sede apostolica IIII. Nicolaus, natione Lombardus, religione Minor: cuius est memorabilis exitus, si verus. Tradunt, illum, cum se decessurum intelligeret, conuocasse in vnum cardinales, & ratione temporum suorum coram eis reddita, omnes de plenitudine

potestatis, dignitate, qua praediti fuerant, absoluisse, ut
 in reliquum priuati uiuerent: Itidem primum stupuisse
 cardinales de eo quod acciderat: deinde quasi moti capi-
 titis hominem, qui ad exitum insaniret, reliquisse: Il-
 lum totidem sui ordinis fratres euocasse, illos titulis car-
 dinalium insigniuisse, iureiurando, ne quem, se morien-
 te, nisi ex suo numero pontificem crearent, neve ullam
 in suum adoptari sinerent collegium, nisi sui fratrem
 ordinis, adegisse: Hoc testamento condito, ad superos
 euolasse. Mira res, si vera relatio. Exinde usque ad
 tempora Sixti IIII. occultum in fratribus Minoribus fuisse
 Papam, qui in persona eius defecerit: cum in mani-
 festum pontificem assumeretur. Egar dum quaedam an-
 nualium scriptorem eius rei tradunt authorem: Sed apud
 Italos scriptores totum super ea re silentium agitur.
 Hoc tempore Otto dux Brunswicensis Honouer oppi-
 dum in prouisus irrupit, & ciuibus captis, ingens inde
 argentum emunxit. Dilapsi è ciuibus multi, ad Sifridum
 Hildesemens. episcopum se contulerunt: nec persuaderi
 poterant, ut domino suo redeuntē parerent. Sic se res
 habet. Crescente oppidorum munitione, crescit et ciui-
 um in principes contumacia: quare laborat sine fine
 omnis nobilitas, vel urbium vires eneruare, vel penitus
 obruere. Si tamen isti per modestiam imperarent, & illi
 per mansuetudinem parerent, nihil sanctius in terris ho-
 minum coetibus: quae, ut ait Cicero, vrbes appellantur.
Sed dum sibi principes omnia nata putant, seruire que
 caelum & omnem naturam imperiosis iussibus suum non
 faciunt: non dicam, pauperum oppressionibus. Inde est
 illa anxia urbium oppidorumq. munitio. Adolphus Rom.
 rex, cum in nonum annum regnum suum multo labore
 produxisset, Albertum ducem Austriae, filium Rodulphi
 prae-

no.

pradecessoris sui, venientem agmine magno, vt illū opprimeret, pralio excipit: initur conflictus: fuitq; exitus qui formidabatur: nam inclinatis rebus omnibus in Albertum, Adolphus fortiter pugnans cecidit.

CAPVT XXXVI.

Albertus dux austriæ Rodulphi filius, victor magno pralio, in quo oppressus est Adolphus, ab electoribus rex Rom. id quod voluit, & necesse fuit, declarat: Aquisgrani coronatur: & missis in urbem Romanam oratoribus, voluntatem de se electorum principum pontifici Bonifacio VIII. iussit intimari, vt electionem de se factam confirmaret. Celebrauerat iam Papa iste primus à se institutum iubileum magno ad urbem concursu: vsque ad illum pontificibus non venerat in mentem tam festo negotio commouere Christianismum. Legationem ad se factam ab electo rege animosius insinuatam reiecit pontifex animosior longè, quod sine sua auctoritate electio facta robur non haberet: nam vtriusq; penes se vnum, gladij potestatem manere affirmabat: quod ipso apparatu in eo, qui, vt diximus, tum agebatur in vrbe, iubileo solenniter fertur ostentasse. Primo quidem solenni die in pontificalibus apparens populo, apostolicam illis benedictionem impartitur: postera autem die imperiali habitu, infula nihilominus Casarea insignis, gladium ante se nudatum iussit deferri, & sedens alta voce testatur: Eccè duo gladij hîc. Vides ô Petre successorem tuum: Et tu salutifer Christe tuum cerne vicarium: Vide quò ascendit superbia serui seruorum tuorum. Sequenti tamen anno Alberti electionem comprobauit eo pacto, si regem Franciæ impugnans, sergem gereret & Rom. & Francorum. Implacabiliter enim rex Franciæ pontificem offenderat, quod nuptias

Eduardi Anglorum regis, & filia comitis Flandria disturbat, quodque pragmaticam sanciens, apostolica sedi, suum per Franciam minorauit honorem. Quo tempore Albertus Alberti filius, dux Brunswicenses, cum contumaces experiretur Brunswicenses suos, tacitus arma plurima contraxit aliena specie praetensa. Tam per molendinarium ad portam sancti Andreae effecit, ut ex qualibet causa nemine sentiente, aut quicquam suspicante, noctu illi cum exercitu pateret ingressus: crediderim, non ignorantibus in populo maioribus remgeri, quod infrenis populus tumultuaretur aduersus principes & maiores suos: Neque tamen ingrediens dux permisit suis aut cadem, aut vllam praedam: Sed opportunis locis exercitu distributo, conuocatos ciues primam de contumacia coarguit: inde quid fieri vellet insmans, cum illi non resagarentur, dimisit exercitum. Sensere tum mansuetudinem principis sui, qui cum arma teneret, possetque cogere quoduis, solitis contentus obsequijs, iussit quenque suo ordine permanere. Tradunt alij huius irruptionis hanc fuisse causam: Brunswico tumultuata plebs in patres, constituit duodecim Gilda magistros, (conuenticula sic vocant) quibus auctoritatem attribuerunt super omnes. Multorum in ciuitate malorum inde origo fuit. Cumque moreretur Swilhelmus puer, primi Alberti filius, factionis magistri, ut in potentatu permanerent, Henricum inter fratres seniore accipere dominum. Indoluit vrbs vniuersa, in Albertum eius fratrem propensior. Igitur effectum est, ut noctu ingressus Albertus, ut diximus, dictos magistros capi iussit. Decem ex his suspendio necauit: vndecimum gladio iussit feriri: duodecimus clam euasit supplicium. In constituto in vrbe rerum ordine, permansit ille prin-

ceps Brunswici, fratre fugato in Transylvaniam regionem.

CAPVT XXXVII.

Bellum autem, quod volente pontifice, Albertus Romanorum rex suscepit aduersus Philippum regem Francorum, cum se ex decreto Papæ scribere iuberetur regem & Romanorum, & Francorum, desijt in nuptias: Nam reges inuicem, misso pontifice facto, affinitatem inierunt, secundo post iubileū anno, cum Philippus Alberto filiam suam daret coniugem. Celebratae sunt nuptiae regales splendidissimae in vrbe Parisiorum. Aderat Gerhadus Gerhardi filius, Holsatiae comes, tum admodum adolescens, literis, vt ea etate consueuere nobiles, inibi inseruiens: & assequutus est breuē Lubicensem praepositurā, cum ordine sacro. Sed cum fratres eius morte deficerent, per apostolicam dispensationem, vt stirps propagaretur, accepta vxore, filios reliquit: quod suo loco commemorabimus. Interim verò cum Holsatiae comites, Gerhardus & Henricus fratres, in Stormaria: Iohannes cum fratribus, in Wagria manentes vnanimi consensu, quosdam ex militibus nō satis dicto audientes, terra eiecissent: quodq; in nouissima expeditione in Thietmarsia, hostibus, quam dominis, propensiores, vel concitasset, vel primi inissent fugam, ad Albertum Saxoniam ducem ad Albim commorantem se contulerunt: & contracto vndique armorum auxilio, de Magnopoli, deq; Saxoniam memorata, ad turmam octingentorum equitum, ex districtu Saxoniam mouentes in Holsatiam, transito flumine Bilena, vsque ad Trauenam, omnia vastauerunt: illoq; flumine per vada transito, vltiora petierunt, ferro & igni omnia deformantes. Cumq; regredi iam pararent, praeda onusti, comites ad vadū fluminis, quod

transierant, quodq; repetendum illis intellexerant, arma quanta poterant contrahentes, illis se obiecerunt. Lubicenses autem ciues, tam duci, quam comitibus peraquè affecti, amicabiliter medios se interposuere: & quanuis primo certamine multi ex Saxonum agmine ceciderint, pauci ex Holsatis, treuga tamen, qua per instantiam Lubicensium interuenerant, effecere, ut comites hostem in suo concludentes, pro sua voluntate re composita & captiuos & omnem praedam reciperent, dux cum propulsis, magno suorum discrimine, rediret in sua: Mansit tamen inter Holsatos & Lubicenses radix amara, quod ciues magna praeda occasione Holsatis interuertissent. Vnde factum est, ut concurrentibus nonnullis differentiarum capitibus, militares Holsati in ciues Lubicenses acriter inuecti, multos ex his oppresserint ad vicina Stubbendorpe. Quo tempore nonnulla sunt visa de caelo prodigia, cum in Marchia Brandenburgensi, ad oppidum Vredeland, die Remigij ceciderint e caelo igniti in morem grandinis lapilli, & incensis praedijs, & quibusque rebus in agro comprahensis, ingentia damna rusticæ plebi importarint. Hoc est illud tempus, quo Ericus rex Daniae princeps pacificus, vocatus vndecunquè de conterminis finibus omnium graduum principibus, generalem terrarum pacem firmare constituit: Profecit autem plurimum. Nam inter comites Holsatiae & ciues Lubicenses pacem reformauit: interque ducem Saxoniae Albertum, & comites memoratos. Quo merito ciues Lubicenses in eum propensiores facti, defensorè illum suum fecere: quod multis vicinis fortuna illorum stimulos iniecit inuidiae, annuasq; mille marchas in decenniū illi consignarunt: Nec parua fuit eius rei utilitas, & longè ab Imperio positi, modicam inde sentiant pretium.

Otto enim dux Brunsvicccensis & Luneburgensis, nuper ex qualibet causa, immisis trecentis equitibus, igne & ferro cuncta circum urbem pradia deformavit: ut ad excursionem ciues elicerentur, magna equitum parte in insidijs manente, minor se cohors hostium ostentabat: Qua fiducia, ciues cum suo praefecto raptis armis egressi, insidijs excipiuntur. Cecidit in primis praefectus, & capti aliquot, ceteri se fuga commiserunt. Ea re & similibus inducti Lubicenses, protectorem suum regem Dania Ericum constituerunt.

CAPVT XXXVIII.

Holsatia autem militares necdum quieti, dominis suis comitibus ex prioribus causis bella renouarunt, & cum Thietmarsis foedera iungentes, arbitrati sunt se pares futuros comitibus. Ingentem autem manum de palustribus Swilstriae & Thietmarsiae contrahentes, in Viersten villam conueniendum sibi edixerunt. Comites autem cum residua militarium manu, & copijs, quas de proximo, deq; proprijs finibus contraxere, obviam rebellibus profecti, praelium inièrunt: Pertinax diu pugna fuit, sed inclinavit comitibus fortuna: captusq; hostium primipilarius cognomento Peltz cum aliquot seditiosorum primoribus, morte mala multati, publico iudicio perièrunt. Memoratus verò primipilarius quadripartitus velut patria proditor, post extremum supplicium coruos pavit: Qui verò fuga euasere milites, Lubicam protinus, interposita primùm publica fide, petiere, & ingressi, diu sese ibi continuèrunt. Gerhardus comes eam rem tulit agerrimè, hostes publicos ab his quos sibi duxit amicos, receptari: erat, quod ciues suo facto in purgationem pratendere poterant, umbraculum, nè deterius aliquid admitteret desperatio: Sed id

Qq 5

à comi-

à comitibus minimè tum probatur. Qua de re Gerhardus
 infestus ciuibus, ostium Trauena obfirmare constituens,
 praesidium fixit ad mare. Ciues autem vt erant in fœde-
 re cum Alberto duce Saxonia, cum haberent etiam in sua
 parte Holsatos militares cum amicis, à quibus suborta
 est comitum in ciues indignatio, bellum publicum indi-
 xere comiti Gerharo: Crudescebat bellum, & longi-
 us progressum, auxilia multorum inuenit. Accessit Lu-
 bicensibus dux Slesuici Waldemar, à rege proculdu-
 bid Erico, ciuium defensore, ad hoc institutus. Comiti
 tulere suppetias Henricus Magnopolensis dominus, cum
 patruelibus suis. Gerhardus copias suas in nemore ad
 villam Zuartow occultius fouit: Ibi castra communi-
 ens, vt excursionibus crebis fatigarent ciues: simul vt
 praesidio essent in tempore fortalatio, quod ad mare fir-
 mauit. Henricus autem Magnopolensis Trauenam ex
 diuerso latere infedit, in loco Priwalk (Angulus est ter-
 ra illius ad exitum fluminis) ibique firmato praesidio, exi-
 tum & ingressum ciuibus interclusit. Ciues verò com-
 munièrunt naues suas trabibus, vt ictus contemnerent
 incurfantium, & magnis laboribus ad mare & à mari
 peruenerunt. Vere autem primo turmatim egressi ciues,
 impedimentis aduectis, Henrici primum oppugnare à
 dextris praesidium, & multo labore diu defensum, labo-
 factatum crebris ictibus deiecerunt. Nec minor conatus
 ad turrim altera de parte Holsatia prominentem. Ericus
 interim rex Danie, vt erat zelator pacis, & ciuibus ni-
 hilominus ex pacto constrictus, medium se interposuit,
 & inuentis vndecunque compositionis medijs, firmat pa-
 cem inter disidentes. Reconciliati militares Holsati cor-
 mitibus, & rursus, Lubicenses in gratiam & amicitiam
 Gerhardi comitis rediere.

Hic locus nobis diligentius atrectandus, quod pro
 multitudine comitum in Holsatia, & obscurita-
 te annalium, non satis explicantium cuiusq; conditio-
 nem, perplexitates aliquot enascuntur. Hic Gerhardus,
 qui rem gessit, de qua proxime, filius erat I. Gerhardi, fi-
 lium nihilominus & iste reliquit Gerhardum, cum ali-
 quantis fratribus: qui tamen omnes ante virilem eta-
 tem defecerunt, ita vt Gerhardus ille, relictis sacris, qui-
 bus erat initiatus, & prepositura Lubicensi, quam tene-
 bat, uxorem duxit, ex qua reliquit Iohannem filiū: qui,
 ut litera eius declarāt, ab anno vicesimo ad tricesimum,
 & circa, supra millesimum & trecentessimum rem gere-
 bat, in quo, quia prolem non reliquit, defecit linea Ger-
 hardi. Gerhardus aut cecus fratrem habebat Henricum,
 qui bellum in Thietmarsia infeliciter administrabat: &
 in compositione rerum, qua interuenit, uxorem duxit de
 domo domicellorum de Brunckhorst, filiam fratris Gi-
 selberti archiepiscopi Bremensis: ex qua Henricus sus-
 cepit filios Gerhardum & Iohannem, quibus initio res
 tenuis erat. Ille autem Gerhardus, pro magnitudine re-
 rum a se gestarum, cognomen Magni promeruit: initia
 verò fuere pusilla. Interim verò in Saxonia dominatur
 Iohannes secundus, qui multis erat filijs oneratus, ma-
 gis quam ornatus: Diuidebat cuiq; partem suā, vt ha-
 berent vnde familiam alerent & iumenta. Nam alium
 prefecit in Todeslo, aliū in Zegeberge, alium in Bram-
 horst constituit rerum presidem: Sic enim locum com-
 memorāt annales, incertū, si fortè per errorē pro Bran-
 stede Brāhorst designetur: Ipse Iohannes Kilonē inha-
 bitabat. Dum verò terra multis premeretur regentibus,
 singulorū ditio breuis, & prouentus erat tenuis. Indè fa-
 ctum

Etum

Etum est, vt fert militare studium, quodd ex indigentia
 rapacitas, & ex ea consurgit aduersitas: factumq; fe-
 runt, vt Adolphus Iohannis filius, qui Zegeberg teneret,
 triturantes miserit in horrea cuiusdam militaris cogno-
 mento Splijt: cuius genus & nomen ad nostra tempora
 durauit: Ille impatiens iniuria, & irrogata in sua vio-
 lentia, triturantes correptos pedibus truncauit, remi-
 sitq; ad dominum mutilatos. Ex Thietmarsia, quae ab
 olim commixtos habuit militares, à memoria comitum
 ibi praesidentium, familia de Reuentlow, sese in Holsa-
 tiam collocauit: in quam simul irrogata iniuria excita-
 uit virum in ea primarium Hartwicum, vt vindictam
 aliquandò medicaretur in Adolphum. Duplex inde fa-
 ma est, quae causa virum illum in tam atrox facinus im-
 pelleret. Commemorant nonnulli, Gerhardum comitem
 Henrici filium, eum qui cognomen Magni promeruit,
 tum Rendesborg habitasse, casella granaria, satis rer-
 um omnium inopem, qui praeter venaticos canes nihil
 suum possideret: Nam adolescentia prima tempora
 in literis consumpsit, expectans hortatu auunculi sui ar-
 chiepiscopi Bremensis, aut episcopatum, aut magnam in
 ecclesia dignitatem. Cumq; auunculus eius defecisset,
 nec esset magnoperè, qui in Gerhardum respiceret, ille
 se in Rendesborg, venatione contentus, cõtinebat: Hart-
 wicus Reuentlow, vir primarius, comitis detestatus ne-
 gligentiam, quodd à cunctis praeteriretur, iumenta sua
 illi permisit & arma, vt comitis honore procederet in
 publicum. Cumq; accederet iniuria, quam Adolphus co-
 mes de Zegeberge intulisset Hartwico, meditatut ar-
 cem capere Gerhardus, quem rebus gerendis idoneum
 prospexit, in manus tradere. Igitur secreto calle, quem
 ille per decliua montis penè solus agnouit, nocturno si-
 lentio

lento iter cum paucis ingreditur, & muris transcens, in arcem se recipit, Adolphumq; in loco quietis deprehensum capere comittitur. Ille experges factus, gladium arripit, & in defensione virili capi non passus, ab inuito ceditur Hartwico: perinde arx capta traditur Gerhardo Adolescentulum, de more camerarium, Adolphus habuit eiusdem Hartwici filium, quem, ne proditor domini putaretur, pater necans coniunxit Adolpho: Amborum visuntur hodie in ecclesia monasterij monumenta.

CAPVT XL.

Est & alia in eundem exitum aliorum narratio. Tradunt, Hartwicum memoratum Adolphi comitis fuisse arcis prefectum, cum omni familia demorantem in arce: In eum cum Adolphus atrocem irrogasset iniuriam, oblitus forte pudoris in eius coniugem, aut sobolem: (res enim non satis explicatur: sed pro magnitudine facinoris, verisimile est, non vulgarem fuisse iniuriam, cui tantam vir militaris impendisset vindictam) exulceratus Hartwicus, cum doloris esset impatiens, primo manè fores pulsat cubantis comitis, properat esse opus, vidisse magnum ferarum gregem, quem facile sit concludere indagine, si properetur: Comitem tū venationis percupidum, reserasse fores, ingressum Hartwicum confodisse nudulum, & illi, vt diximus, simili cæde iunxisse proprium filium. Hac prima calamitas in filio Iohannis comitis Saxonie: qui proeuctioris ætatis relictam Erici regis Danie reginam, vxore defuncta, duxit coniugem, ex qua sustulit filios, Christophorum atq; Iohannem Largum: (res enim obscura est, & in annalibus non satis explicata) captum senem vel à filijs vel à militaribus Iohannem patrem tradunt è Bramhorst in Kilonem esse perductum, ibiq; diu tentum. Qua ex re ducor

ducor in sententiam, vt vim illam perpeffum à filijs senem crediderim. Inuenit tamen fideles, qui clam laxatum, nauigio Lubicam abduxere, ibique per annum permanens, re inter difidentes compofita, reducitur in Kilonem. Iactauit fortuna comitem illum varijs cafibus: & nunc regalibus nuptijs, vt diximus, extulit: inde à fuis habitum contemptui deiecit. Sedebat ad mensam in arce Kilonis, cum inter ioca plurima nimis exasperatur ab adolescentibus, qui de more feruiunt nobilitati: Conuerfus in eum infanus ille, qui improbius illi instaret, offe proiecto, comitem altero lumine exoculauit. Filius eius Christophorus regi Dania, fratri vterino, cognominis, cum ad fenestram in arce sublimiorem staret, incertum ab alio impulsus, an suo decidens infortunio, in fossatum corruens ceruices confregit: Ita factum est, vt Iohannes ex multis filijs solum relinqueret superstitem Iohannem tertium, quem cognominare Largum.

CAPVT XLI.

Gerhardus caeci filius, cum audiret casus fratruetem, singulariter motus atroci exitu Adolphi, rebus compofitis, Lubicam ingreditur cum filijs: ibi, vt confidebat, securior futurus, quod amaritudinem ex prioribus bellis confedisse vereretur apud nonnullos in opportunitate vindicatuos. Eius, vt diximus, filius Gerhardus, solus parentibus superstes, ab ecclesia redibat in seculum: apud quem institisse ferunt Christophorū Daniæ regem, vt qui in vrbe Lubica commaneret, accepta pecunia Iohanni adolescentiori fratrueli suo, regis vterino fratri, permetteret in Stormaria suam ditionem. Recusabat Gerhardus, quod & illi filius esset Iohannes,

& non-

& nonnulli fratruales propiores ex fratre Henrico. Cre-
 uit autem Gerhardus, qui postea dictus est Magnus: nam
 arcem Reinoldesborg ille possedit, in qua turrim exadi-
 ficasse dicitur eius commodis Bremensis archiepiscopus
 Gisbertus, eius auunculus, eam qua etiam nunc cerni-
 tur rotunda. Gessit autem ille rem in Holsatia cum Io-
 hanne fratruale Gerhardi filio, qui praefuit Stormaria.
 Sed, ut fieri solet, multitudo fecit praesidium, ut tenuis
 feret cuiusque ditio. Henricus tamen pater Gerhardt
 vectigal constituit in Hamburgo de mercibus extero-
 rum: quod etsi ciues non grauaret, diu tamen restite-
 re, arbitrati hoc ipsum rebus eorum incommodari, quod
 extranei mercatores fugiunt ea loca, qua vectigalibus
 nouerint onerosa: Sed praeualuit comitis in ea re volun-
 tas. Erat autem annus post mille trecentos decimus, cum
 Albertus Romanorum rex pacato agmine per Rheni ri-
 pam descenderet, & a fratris filio nepote suo, cum nihil
 illum formidaret, improuisus opprimitur: Adolescens
 erat egregia virtutis, quem rex negligere visus est: ut
 nullo ductu, nulla administratione, nulla ditione a pa-
 truo honoraretur: Id dolens, nimium acerbè &
 immaniter suo vindicauit periculo atro-
 cissimo in regem fa-
 cinore.

SAXO-